

SELSKAPSKONTROLL AV

UNINOR

UNINOR KONSERVERNET

Uninor AS

AKS AS

EIERKOMMUNENE

JANUAR 2018

INNHold

Denne rapportens målgrupper er kontrollutvalgene, andre folkevalgte, selskapet, eierrepresentanter og administrasjonen i eierkommunene. Rapporten er et offentlig dokument og er tilgjengelig også for media og andre interesserte.

Behovene varierer, men her er en leserveiledning med to nivåer for hvor dypt rapporten kan behandles:

1. Innholdsfortegnelsen, sammendraget og høringsuttalelser
2. Hovedrapporten med innledning, faktabeskrivelse med vurderinger og anbefalinger, samt vedlegg

INNHold	3
SAMMENDRAG	4
HØRINGSUTTALELSER	7
RAPPORTEN	9
1 INNLEDNING	10
1.1 Formål og problemstillinger	10
1.2 Kontrollkriterier og metode	11
1.3 Status anbefalinger Uninor 2010	11
2 FAKTABESKRIVELSE OG VURDERINGER	13
2.1 En oversikt over Uninor	13
2.2 Selskapets styring av Uninor	16
2.2.1 Den formelle styringen av selskapet	16
2.2.2 Selskapets drift og økonomi	19
2.2.3 Etikk, arbeidsmiljø og miljøvern	21
2.2.4 Offentlige anskaffelser og offentlighet	23
2.3 Uninor sine tiltaksordninger	24
2.3.1 Oversikt over tiltaksordningene	24
2.3.2 Føringer for tiltaksordningene	25
2.3.3 Selskapets strategier for tiltaksarbeidet	26
2.3.4 Effektene av tiltaksarbeidet	27
2.4 Eiernes oppfølging av Uninor	29
2.4.1 Kommunenes eierstrategi overfor Uninor	29
2.4.2 Eieroppfølgingen av Uninor	30
2.4.3 Eiernes valg av styre i Uninor AS	32
2.5 Status på godt kommunalt eierskap	33
VEDLEGG	35

SAMMENDRAG

Arbeidsmarkedsbedrifter er inne i en betydelig omstilling. Det har blitt foretatt en rekke endringer og forenklinger i regelverket om arbeidsmarkedstiltak. De fleste tiltaksordningene er nå omfattet av anbudskonkurranser fra NAV etter lovreglene om offentlige anskaffelser. Varig tilrettelagt arbeid og det nye tiltaket arbeidsforberedende trening er fortsatt unntatt lovreglene for offentlige anskaffelser ved selskapets avtaler om faste tiltaksplasser fra NAV. For varig tilrettelagt arbeid skal det imidlertid snart settes i gang forsøk med å gi kommunene ansvar for å arrangere tilrettelagt arbeid for personer med varig nedsatt arbeidsevne.

Uninor sin virksomhet og hovedfokuset i selskapskontrollen

Uninor tilbyr varig tilrettelagt arbeid og attføringstiltak. Varig tilrettelagt arbeid ligger i morselskapet Uninor AS. Det heleide datterselskapet Arbeidskompetanse og Service AS tilbyr arbeidstrening for det ordinære arbeidsmarkedet. Til sammen utgjør de to selskapene konsernet Uninor. Hovedfokuset i selskapskontrollen er på virksomhetens drift og utvikling (forvaltningsrevisjon). Med Uninor/selskapet mener vi forhold som gjelder hele konsernet. Forhold som kun gjelder morselskapet (Uninor AS) eller datterselskapet (AKS) omtales for seg.

Våre funn beskrives i det nedenstående

Hvordan foretas styringen av selskapet?

Selskapets formelle styring av Uninor er i tråd med lovregler og KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll. Styrets godtgjørelse anses som moderat. Vi minner imidlertid om styret hvert år skal foreta en evaluering av seg selv. Dette ble ikke utført av Uninor AS sitt styre i 2016. Styrets egenvurdering betyr i korthet at styret selv skal se på selskapets strategiske utfordringer og så vurdere egen kompetanse og kapasitet opp mot disse, samt se på om egen arbeidsform er tilstrekkelig.

De siste par årene har vært preget av Uninor AS sine egne prioriterte tiltak for å styrke soliditet og inntjening. Det har vært gjennomført nedbemanning og kostnadskutt. Dette har medført en stor forbedring av de økonomiske resultatene. AKS har i samme periode hatt økning i salg av tjenester/driftstilskudd, samt tatt del i kostnadskutt i forbindelse med Uninor sin gjennomgang av avtaler/utgifter for konsernet. Dette har også medført en stor forbedring av de økonomiske resultatene her. Formålet til selskapene i Uninor er ikke lønnsomhet, men en viss lønnsomhet er viktig for å sikre driften og for å unngå at eierne må inn med mer kapital.

Uninor sitt verdigrunnlag har med noen enkle og greie regler for redelighet og lojalitet. Dette kan med fordel utdypes i etiske retningslinjer, spesielt om forhold som går på per-

sonlige fordeler, representasjon, interessekonflikt og taushetsplikt/fortrolige opplysninger. Det vil ellers kunne være nyttig å utarbeide faste rutiner for å håndtere mulig inhabilitet ved enkeltsaker. Dette gjelder selv om slike situasjoner sjeldent oppstår.

I hvilken grad oppnås målene for de ulike tiltaksordningene?

Arbeidsmarkedstiltakene skal bidra til å redusere omfanget av langvarig ledighet og til at personer som i dag står utenfor arbeidslivet kan komme i arbeid. Arbeidsmarkedstiltakene omfatter både tiltak rettet mot arbeidsledige med behov for arbeidsrettet bistand og tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne.

Det foreligger ikke føringer fra eierkommunene som går på selve tiltaksordningene (kommunale vedtak eller planer). Det tenkes her på analyser av drift og relevante forhold mot kommunenes behov for arbeidsmarkedstjenester og i hvilken grad selskapet tilfredsstiller kommunenes behov. Det er imidlertid NAV som bestemmer hvor mange tiltaksplasser Uninor skal ha, enten gjennom forhåndsgodkjenning eller gjennom anbudskonkurranser. For personer på varige tiltak kan likevel eierkommunene kjøpe plasser utover NAV sine godkjente plasser.

NAV krever at Uninor har oppfylt NAV sine kravspesifikasjoner og har et kvalitetssikringssystem. På denne bakgrunn har NAV forhåndsgodkjent Uninor AS for tiltakene VTA (varig tilrettelagt arbeid) og AFT (arbeidsforberedende trening). Andre tiltaksordninger er i dag konkurranseutsatt og hvor NAV setter krav til anbyderne i anbudsinnbydelsene. NAV setter også mål og formidlingskrav for attføringstiltakene. Dette gjelder overgang til lønnet arbeid. Målene og kravene er ikke absolutte ettersom oppfyllelse av disse til dels ligger utenfor virksomhetens kontroll. AKS oppfyller delvis NAV sine mål og formidlingskrav. Vi har her sett på AKS sin formidling i 2016.

Ettersom Uninor er opprettet for tiltaksarbeid, savner vi informasjon om effektene av tiltaksarbeidet i årsberetningene. Slik informasjon gis av enkelte arbeidsmarkedsbedrifter. Informasjonen kan være informativ for eierne og den trenger ikke være omfattende.

Hvilken effekt har selskapets drift og tjenester for eierkommunene?

Uninor sin virksomhet er nært knyttet opp mot eierkommunenes tjenesteproduksjon. Dersom Uninor AS hadde blitt nedlagt, ville kommunene måtte finne andre tilbud til de tiltaksansatte (VTA-tiltaket). Dette gjelder kommunale tjenester som avlastning, dagtilbud, omsorgstilbud mv. AKS sitt attføringsarbeid reduserer eierkommunenes utgifter til sosialhjelp.

Hvordan er eiernes oppfølging av selskapet lagt opp?

Kommunenes eierstrategi

Eierkommunene kan gjerne utarbeide en egen eierstrategi for Uninor. Eierstrategien fastsetter rammene for kommunenes eierstyring og uttrykker forventninger til virksomheten. Den gir dermed klare signaler om eiers overordnede mål og risiko som selskapet

kan orientere seg etter. Eierstrategien må ta hensyn til lovregler, herunder lovregler om arbeidsmarkedstiltak og føringer fra NAV. Den bør ellers være felles for eierne da det kan være vanskelig for selskapet å orientere seg etter flere eierstrategier spesielt dersom disse er motstridende.

Kommunenes eieroppfølging

Det er ordførerne i eierkommunene som representerer eierne (kommunestyret) på generalforsamlingen. Ordførerne møter i utgangspunktet selv, men det er tidvis nødvendig med fullmakt til andre. Generalforsamlingen har behandlet saker iht. lovregler og vedtekter. Kommunenes eierrepresentasjon er i samsvar med kommuneloven § 9.3 og KS sine anbefalinger. Politiske avklaringer forut for eiermøter og instruering av eierrepresentanter blir til dels brukt av formannskapet/kommunestyret der det er relevant (ved viktige saker). Eierrepresentantene vil ellers være «bundet av» ev. politiske vedtak som kommunene måtte ha på området.

Eiernes valg av styre

Det benyttes egen valgkomite for styrevalget i Uninor AS. Styrevalget skjer ved at valgkomiteens leder på grunnlag av kontakt med de politiske miljøene i eierkommunene legger fram forslag til styrekandidater. Saken til generalforsamlingen har ikke med begrunnelser ved innstillingen på styrekandidater. Vi ser det som vesentlig at valgkomiteen på selvstendig grunnlag gjør egne vurderinger ved innstillingen på styrekandidater. Valgkomiteen vil i dette arbeidet kunne bygge på informasjon fra kommunene.

Vi gir følgende anbefalinger til selskapet

- Uninor bør påse at styrets egenvurdering blir foretatt årlig.
- Uninor bør utarbeide etiske retningslinjer. Retningslinjene kan bygge på det verdigrunnlag som selskapet har.
- Uninor bør utarbeide faste rutiner for håndtere mulige habilitetskonflikter. Rutinene kan være en del av selskapets etiske retningslinjer.
- Uninor sine årsberetninger bør inneholde informasjon om effektene av tiltaksarbeidet. Informasjonen kan hentes fra den benchmarking selskapet er med på.

Vi gir følgende anbefalinger til eierne

- Eierkommunene bør vurdere om det kan være hensiktsmessig å utarbeide en egen felles eierstrategi for Uninor.
- Valgkomiteen for Uninor AS bør selv begrunne sitt forslag ved innstillingen på styrekandidater.

Våre anbefalinger er i tråd med KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll, og til dels også kommunenes overordnede eierstrategier i deres eierskapsmeldinger. Vår anbefaling vedrørende informasjon om effektene av tiltaksarbeidet er en ren rimelighetsbetraktning.

HØRINGSUTTALELSER

Vi mottok eiernes kommentarer 17.01.2018 og 18.01.2018

Eigersund kommune

Uninor AS og datterselskapet AKS har en viktig tjenesteproduksjon for eierkommunene. Rådmannen mener at rapporten gir et viktig bilde av selskapets drift og situasjon. Uninor har over tid hatt økonomiske utfordringer. Det er viktig at selskapet har en god nok soliditet og inntjening. Det er derfor gledelig å lese at dette har en klart å nå – samtidig som viktig tjenesteproduksjon har blitt ivaretatt. Det er videre riktig å informere om at Uninor og Eigersund kommune har sett på nye samarbeidsområder – hvor noe har blitt realisert. Dette er forhold som rådmannen kommer til å vurdere og se på videre også.

Når det gjelder Uninor sin virksomhet er denne – som det fremkommer i rapporten – nært knyttet opp mot vår tjenesteproduksjon. Samtidig vil en vise til at AKS sin virksomhet omfatter viktige oppgaver i dagens samfunn og for denne regionen spesielt (med tanke på de endringene som har vært i næringslivet lokalt). Rådmannen viser til at rapporten omtaler denne tjenesteproduksjonen positivt og ikke har funnet avvik.

Høringen beskriver en organisasjon som har gjennomgått en vellykket omstilling for å håndtere framtidige krav og forventninger. En robust organisering vil være med å sikre god kvalitet over strategier og tiltaksarbeid i den videre drift og utvikling.

Rådmannen har merket seg anbefalingene i rapporten. Rådmannen slutter seg opp disse og har ingen kommentarer ut over det.

I rapportens avsnitt 1.3 Status anbefalinger Uninor 2010 så viser det til at Eigersund kommune gjennomførte et eierskapsmøte for kommunestyret – hvor bl.a. Uninor deltok. Dette eierskapsmøtet var i forkant og en del av behandlingen av kommunens eierskapsmelding i kommunestyret. Eigersund kommune gjennomfører et nytt eierskapsmøte i februar 2018.

Lund kommune

Lund kommune tar rapportens anbefalinger til eierne til etterretning.

Dette vil bli fulgt opp/innarbeidet gjennom den årlige behandlingen av kommunens eierskapsmelding.

Lund kommune vil i størst mulig gjøre dette i samarbeid med de øvrige eierne.

Sokndal kommune

Sokndal kommune tar rapportens anbefalinger til etterretning.

Anbefalingene vil bli fulgt opp i kommunens behandling og samarbeid med øvrige eierkommuner.

Vi mottok selskapets kommentarer 15.01.2018

Uninor AS finner rapporten vedrørende Uninor og AKS dekkende og vil på de punktene som har anbefalinger jobbe aktivt i 2018 med å etterkomme anbefalingene på en god måte.

RAPPORTEN

1 INNLEDNING

1.1 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

Formålet med selskapskontrollen av Uninor AS er å undersøke om selskapet driver i tråd med vedtekter og kommunale vedtak. Det er herunder sett på selskapets tjenester og økonomi. Det er også sett på eiernes oppfølging av selskapet.

Iht. kontrollutvalgenes bestilling skal følgende problemstillinger besvares:

- Hvordan foretas styringen av selskapet?
- I hvilken grad oppnås målene for de ulike tiltaksordningene?
- Hvilken effekt har selskapets drift og tjenester for eierkommunene?
- Hvordan er eiernes oppfølging av selskapet lagt opp?

Hovedfokuset er på virksomhetens drift og utvikling (forvaltningsrevisjon). Selskapets strategier og tiltaksarbeid står her sentralt. Det er også sett på føringer fra eierkommunene, føringer fra NAV og sammenligninger med andre arbeidsmarkedsbedrifter¹. Utfordringer/risikoer for konsernet som arbeidsmarkedsbedrift er omtalt. Det er dessuten sett noe på selskapets håndtering av offentlige anskaffelser, offentlighet, etikk, arbeidsmiljø og miljøvern.

Uninor AS har et datterselskap og som er heleid. Datterselskapet heter Arbeidskompetanse og Service AS (AKS). Selskapskontrollen omfatter begge selskapene. Uninor AS har oppdelt virksomheten i to selskaper for å oppnå et funksjonelt og regnskapsmessig skille mellom det varige arbeidsmarkedstilbudet (Uninor AS) og attføringstilbudet (AKS). Dette betyr at vi må inn i aktiviteten i begge selskapene.

Eieroppfølgingen av morselskapet og Uninor som helhet utøves av eierkommunene, mens styret i morselskapet har den nærmere eieroppfølgingen av datterselskapet.

Vi hadde en selskapskontroll av Uninor AS i 2010. Det er gått en del år siden dette, men vi har i punkt 1.3 tatt med en status for anbefalinger fra den gang.²

Vi bruker i det videre navnene Uninor/selskapet, Uninor AS og AKS. Med Uninor/selskapet mener vi forhold som gjelder hele konsernet. Forhold som kun gjelder morselskapet (Uninor AS) eller datterselskapet (AKS) omtales for seg.

Uninor AS sitt interne regelverk på ulike områder gjelder også for AKS så langt det passer, og det ikke er utarbeidet et eget regelverk i AKS.

¹ Arbeidsmarkedsbedrifter går også under betegnelsene attføringsbedrifter, tiltaksbedrifter og vekstbedrifter.

² Anbefalinger som berører problemstillinger i selskapskontrollen nå er naturlig nok også tatt med i selve rapporten.

1.2 KONTROLLKRITERIER OG METODE

Kontrollkriteriene er krav eller forventninger som brukes for å vurdere funnene i undersøkelser. Kontrollkriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området, f.eks. lovverk og politiske vedtak.

I selskapskontrollen har vi anvendt følgende kriterier:

- Lovregler om aksjeselskaper
- Lovregler om arbeidsmarkedstiltak (og føringer fra NAV)
- Lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet
- Kommuneloven
- Kommunenes overordnede eierstrategier
- Kommunale vedtak om Uninor sin virksomhet
- Vedtekter for Uninor AS og AKS
- KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll³

Kontrollkriterier er nærmere omtalt ved de punkter i rapporten hvor de hører hjemme. Dette gjelder primært styringen av selskapet og eiernes oppfølging av selskapet. For mål og effekter av Uninor sine tiltaksordninger, foreligger i liten grad kontrollkriterier.

Rapporten bygger på informasjon fra selskapets administrasjon/ledelse og styre. Dette gjelder både Uninor AS og AKS. Vi har dessuten benyttet informasjon fra eierne (generalforsamlingen) og eierkommunenes administrasjon. I tillegg kommer dokumentgransking og kontroller. Den samlede dokumentasjon er tatt med i dokumentliste i vedlegg.

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å besvare kontrollens formål og de problemstillinger kontrollutvalgene vedtok.

1.3 STATUS ANBEFALINGER UNINOR 2010

Anbefalingene gjaldt primært Uninor AS

ANBEFALINGER SELSKAPSKONTROLL 2010	STATUS FOR ANBEFALINGENE
SELSKAPET	
Alle avtaler om lønn og annen godtgjørelse til daglig leder bør alltid fastsettes i styremøte. Dette er et krav iht. aksjeloven § 6-19.1.	Selskapet tok i 2010 anbefalingen som selvsgt. (Vår anbefaling skyldtes en revidering av en personlig pensjonsavtale som ikke var formelt styrebehandlet. Det er i dag ikke slike avtaler.)
Selskapet bør fortsatt satse på økonomistyring på avdelingsnivå/produktnivå. Det bør vurderes ansettelse av egen økonomiansvarlig (sjef).	Selskapet anså i 2010 at økonomistyring lå til daglig leder. Ansettelse av egen økonomiansvarlig ble ansett unødvendig.

³ Vi har i vedlegg tatt med en oversikt over alle KS sine anbefalinger. Det vises også til punkt 2.5 om status på godt kommunalt eierskap. Dette viser Uninor og eiernes status for alle anbefalingene.

Selskapet bør foreta risikovurderinger av marked og produksjon ved de ulike produkttyper.	Selskapet anså i 2010 at de hadde gode rutiner for beregning av priser og prisrisiko. Markedsrisiko ble vurdert løpende. Selskapet produserer stort sett etter ordre, og har relativt få produkter.
Selskapet bør vurdere en lengre leieperiode ev. kjøp av de leide lokalene for derigjennom også øke avskrivningstiden for investeringene.	Selskapet vurderte ikke dette forholdet i 2010.
Forholdet med at hele styret i datterselskap er tatt fra styret og ledelse i morselskap bør vurderes nærmere av selskapet. Dette gjelder særlig for eventuelle problemstillinger knyttet til anbudsprosesser mellom selskapene - for å forebygge rolleblanding og inhabilitet.	Selskapet har endret denne praksisen. Det er i dag ikke gjennomgående styre- og ledelsessammensetning i mor- og datterselskap.
Selv om selskapet skulle være unntatt lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet, anbefaler vi at det som et offentlig eid selskap praktiserer dem så langt som mulig.	Selskapet tok i 2010 denne anbefalingen til orientering. Av praktiske årsaker følger ikke selskapet i dag lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet. Men de arbeider som tidligere med å redusere innkjøpskostnadene ved gjennomføring av anbudskonkurranser og det har ikke de siste årene vært forespørsler om innsyn i virksomheten.
EIERNE	
Spesielt for Uninor	
Eierkommunene bør sammen utarbeide eierstrategier for selskapet. Det må her også tas hensyn til de private eierne - eventuelt at disse innløses slik som er foreslått av Eigersund.	Eierkommunene kommenterte ikke spesielt denne anbefalingen i 2010. Det er ikke utarbeidet en egen felles eierstrategi for selskapet. Selskapet er i dag kommunalt hel-eid. De private eierne har blitt innløst.
Vi anbefaler bruk av valgkomité for styreutnevning. Bruk av valgkomité vil formalisere vurderinger av habilitet og kompetanse.	Det er i dag bruk av valgkomite med egen sak til generalforsamlingen. Men det foreligger ikke her begrunnelser for valgkomiteens innstilling.
Eierskap generelt Vi hadde også noen anbefalinger til kommunene som gikk på eierskapsforvaltningen generelt. Dette er forhold som ikke lenger er en del av selskapskontrollen av enkeltsselskap. Vi kjenner imidlertid til dagens status.	
De kommuner som ikke har utarbeidet eierskapsmeldinger, bør prioritere dette. Dette gjelder Bjerkreim og Sokndal. Lund bør ta med generelle eierstrategier i sin eierskapsmelding.	Alle kommunene har i dag utarbeidet eierskapsmelding med generelle (overordnede) eierstrategier. I høringsutkast til ny kommunelov er det foreslått å lovfeste utarbeidelse av eierskapsmelding.
På generell basis anbefaler vi et system for oppfølging og rutine for rapportering. Det kan her gjerne brukes faste årlige eiermøter (i kommune-styrene) hvor kommunens eierskap blir behandlet samlet.	Dette er i hovedsak gjennomført i dag. Det er noe varierende praksis i kommunene for hvordan dette er lagt opp.
Vi anbefaler at det foretas obligatorisk opplæring og informasjon av de folkevalgte representantene. Dette gjelder både for styrer og eierorganer. Det kan tenkes at dette er noe som kommunene kan gjøre i felles regi - eventuelt også med andre.	Obligatorisk opplæring og informasjon vedrørende eierstyring og selskapsledelse er satt på dagsorden av kommunene.

2 FAKTABESKRIVELSE OG VURDERINGER

2.1 EN OVERSIKT OVER UNINOR

KORT OM UNINOR

Uninor AS ble stiftet i 1990 under navnet Dalane Produkter AS.⁴ I 2005 skiftet selskapet navn til Uninor AS. Selskapet er registrert som et konsern med et eget heleid datterselskap; Arbeidskompetanse og Service AS (AKS). AKS ble stiftet i 1998. Både Uninor AS og AKS sine hovedkontorer er i Eigersund kommune, hhv. på Hovland og Lindøyveien.

Uninor tilbyr varig tilrettelagt arbeid og attføringstiltak. Varig tilrettelagt arbeid ligger i morselskapet Uninor AS. Arbeidsområdene omfatter i dag trevare, montering og pakking samt ulike serviceoppdrag for kommuner, bedrifter og private.⁵ AKS tilbyr arbeids trening for det ordinære arbeidsmarkedet. Til sammen utgjør de to selskapene konsernet Uninor.

Uninor-konsernet har avdelinger både i Eigersund, Bjerkreim og Sokndal og omsetter årlig varer og tjenester for rundt 60 millioner kroner. Sammen med datterselskapet engasjerer og kvalifiserer de rundt 200 personer med ulik kompetanse og erfaringsbakgrunn.

Uninor er et viktig selskap ettersom det skal tilby ulike typer arbeidsmarkedstiltak for innbyggerne i eierkommunene. Arbeidsmarkedsbedrifter er ikke skattepliktige ettersom de ikke har erverv til formål.

SELSKAPETS EIERE (EIERKOMMUNENE)

Uninor AS eies av de fire kommunene i Dalane-regionen.

Dette er følgende kommuner:

Eigersund kommune	63,75 %
Bjerkreim kommune	12,46 %
Lund kommune	11,90 %
Sokndal kommune	11,90 %

Eierforholdet i det heleide datterselskapet AKS blir det samme.

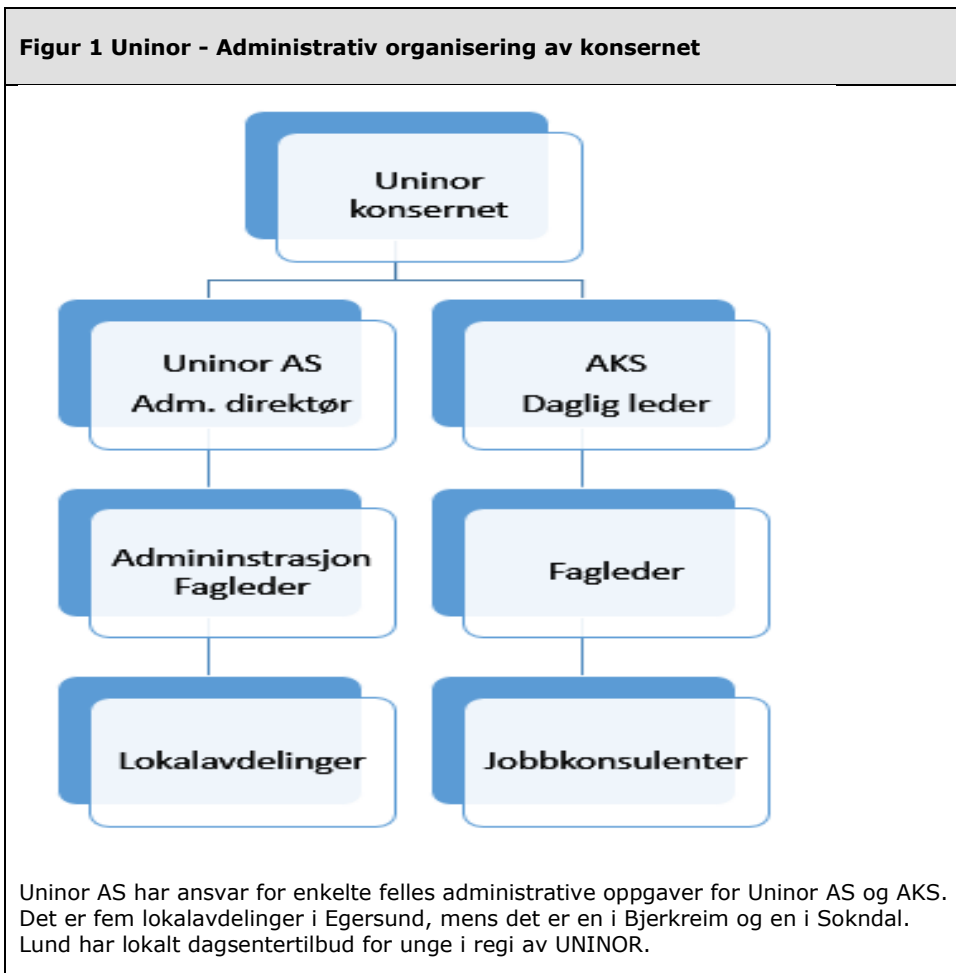
⁴ I forbindelse med den statlig initierte reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming ble Dalane Produkter AS etablert 20. desember 1990. Selskapet ble opprinnelig opprettet for å gi arbeidstilbud til psykisk utviklingshemmede etter at institusjonen Bakkebø, og arbeidssamvirket under denne ble nedlagt.

⁵ Tidligere hadde Uninor AS også mekanisk produksjon, men dette arbeidsområdet er nå nedlagt.

SELSKAPETS ADMINISTRATIVE ORGANISERING

Uninor AS har 31 ordinært ansatte (27,6 årsverk), mens AKS har 15 ordinært ansatte (13,7 årsverk). I tillegg kommer 85 tiltaksansatte i Uninor AS. AKS følger opp ca. 160 attføringsplasser. Personer på attføringstiltak arbeider i ulike typer virksomheter.

Organiseringen kan vises slik:

UTFORDRINGER/RISIKOER FOR UNINOR SOM ARBEIDSMARKEDSBEDRIFT

Arbeidsmarkedsbedrifter er inne i en betydelig omstilling. Det har blitt foretatt en rekke endringer og forenklinger i regelverket om arbeidsmarkedstiltak. Ordningen med avtaler om levering fra forhåndsgodkjente virksomheter for avklaring- og oppfølgingstiltak til NAV er fra 2015 omfattet av anbudskonkurranser etter lovreglene om offentlige anskaffelser.

Dette ble inntatt som endringer i tiltaksforskriften⁶ og skyldes vedtatte endringer i statsstøttereglene fra EØS/ESA. Eierne og Uninor (AKS) må derfor omstille virksomheten til en situasjon der oppdragene er betydelig mer konkurranseutsatt og risikoeksponert. Flere bedrifter har tapt anbud som følge av endringene. Dette gjelder også Uninor. AKS

⁶ Forskrift om arbeidsmarkedstiltak (tiltaksforskriften).

har vært med på å vinne oppdrag som NAV har konkurranseutsatt, men har ellers tapt konkurransen om et oppdrag.⁷

Ordningen med varig tilrettelagt arbeid er fortsatt unntatt lovreglene for offentlige anskaffelser ved selskapets avtaler om faste tiltaksplasser fra NAV.⁸ Her skal det imidlertid snart settes i gang forsøk med å gi kommunene ansvar for å arrangere tilrettelagt arbeid for personer med varig nedsatt arbeidsevne.

Tilskudd og statsstøttereglene

Arbeidsmarkedsbedriftene mottar driftstilskudd fra eierne og NAV, og det kan derfor stilles spørsmål om slike tilskudd er i strid med statsstøttereglene.

Hvorvidt arbeidsmarkedstiltak har vært underlagt statsstøttereglene har vært uklart og må vurderes i det enkelte tilfelle. Det er viktig med et regnskapsmessig skille mellom kommersiell virksomhet og øvrige aktiviteter. Dette for å forhindre kryssubsidiering, herunder at ressurser som er finansiert ved offentlig støtte, benyttes i den kommersielle virksomheten. Dersom et slikt regnskapsmessig skille eksisterer, vil ev. kryssubsidiering og brudd på statsstøttereglementet la seg kontrollere. Det kan her vises til et BDO notat i forbindelse med en vurdering av Asker Produkt i henhold til statsstøtteregulverket.⁹

Det er imidlertid gjort avklaringer på direktoratsnivå mht. til hvordan forhåndsgodkjente leverandører må organisere sin virksomhet, samt hvordan NAV må organisere tiltakene for å unngå å komme i konflikt med statsstøttereglene fra EØS/ESA. Alle virksomheter som leverer tjenestene VTA og AFT har måttet gjennomgå ny godkjenning fra NAV med bakgrunn i disse kravene for å få levere tjenestene. Uninor AS og AKS ble godkjent i juni 2017. Leveranser som gjelder andre tiltaksordninger enn VTA og AFT er nå alle konkurranseutsatt.

Uninor AS - Framtidsutsikter og oppdrag fra eierne

Det har de siste årene vært gjennomført nedbemanning og kostnadsutt for å styrke selskapets økonomi. Nedbemanningen gjelder ordinært ansatte og ikke tiltaksansatte.

Markedet i visse segmenter der Uninor AS har produksjon er vanskelige. Bedriftskundene har flyttet en god del produksjon til lavkostland (primært Kina). Uninor AS må derfor skaffe alternative arbeidsoppgaver for å kompensere, noe som er vanskelig i dagens marked.

Uninor AS leverer en del oppdrag til eierne. Eierne gjennomfører i dag anbuds konkurranser for slike oppdrag. Eierne kan imidlertid i sine anbudskriterier stille krav til anbydere som medfører en spissing mot arbeidsmarkedsbedrifter.

⁷ Tapt konkurranse om avklaringstiltak som underleverandør til JSI Jobbkompetanse.

⁸ Det samme gjelder det nye tiltaket AFT (arbeidsforberedende trening) som ble satt i gang fra 01.10.2017.

⁹ Vurdering av Asker Produkt i henhold til statsstøtteregulverket Notat BDO 05.01.2017.

2.2 SELSKAPETS STYRING AV UNINOR

I styrene skal det løses oppgaver til beste for selskapenes utvikling og i samsvar med eernes krav.

Uninor sine tiltaksordninger er skilt ut for seg i neste kapittel. Ivaretakelsen av tiltaksordningene er Uninor sitt formål og styringen av disse er således det viktigste som selskapet gjør.

2.2.1 DEN FORMELLE STYRINGEN AV SELSKAPET

KONTROLLKRITERIER

Lovregler om forvaltningen av selskapet

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en forsvarlig organisering av virksomheten. Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig. Daglig leder står for den daglige ledelse av selskapets virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt. Det vises til aksjeloven §§ 6-12, 6-13 og 6-14.

Styreinstruks er lovkrav for aksjeselskaper med ansatterepresentanter i styret. Lovreglene krever at instruksen bl.a. skal inneholde regler om hvilke saker som skal styrebehandles og daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Det vises til aksjeloven § 6-23.

Uninor sine vedtekter

Uninor sine vedtekter sier ikke noe om det ovenstående, men viser til den enhver tid gjeldende aksjelov.

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Mange av KS sine anbefalinger går på styret i selskapene. Anbefalingene nr. 9-17 gjelder «bare» styret. Anbefalingene omfatter bl.a. utarbeidelse av styreinstruks og styrets årlige egenvurdering.

Kommunenes overordnede eierstrategier

Kommunenes overordnede eierstrategier har generelle krav til styret, som at de har ansvaret for god intern kontroll og gode systemer for risikostyring. Styrets styreinstruks og årlige egenvurdering er ikke spesielt nevnt, men vi kan implisitt anse at dette også er omfattet.

DEN FORMELLE STYRINGEN AV UNINOR

Styresaker 2015-2017

Det avholdes 6 faste styremøter i året. Dette gjelder både Uninor AS og AKS og hvor styremøter avholdes samme dag. I tillegg er det et felles styremøte om strategi (strategisamling).

Styrene har behandlet lovmessige saker om årsberetning og årsregnskap. Det er løpende orienteringer om regnskap og økonomi.

Styrene har ellers hatt en rekke ulike typer saker til behandling eller orientering. I Uninor AS er det bl.a. løpende orientering om status på ordretilgang og salg samt informasjon fra AKS. I AKS er det bl.a. løpende orientering om status formidlinger til arbeid.

Uninor AS har hatt saker om nedbemanning og kostnadskutt, mens AKS har hatt saker om endringer i rammebetingelser og anbud. Dette er forhold som har stor betydning for Uninor.

Styrets styreinstruks og årlige egenvurdering

Uninor har utarbeidet styreinstruks og det foretas årlig egenvurdering. Dette gjelder både for Uninor AS og AKS. MAL for egenvurderingen er vedlegg til styreinstruksen.

Uninor sin styreinstruks har følgende inndeling:**Tabell 1 Uninor - Styreinstruks (innhold)****Uninor sin styreinstruks**

- Styrets ansvar og oppgaver
- Styrets arbeidsoppgaver
- Evaluering av styrets arbeid
 - Styrets strategiske fokus
 - Styrets arbeidsform og praktiske organisering
 - Kvaliteten på styrets beslutningsgrunnlag
 - Kvaliteten på interaksjon og samhandling
 - Tilsyn og kontrollaspektet
 - Roller, adferd og kunnskap

Vi har i vedlegg tatt med hele styreinstruksen.

Styreinstruksen og egenvurderingen har også med forholdet mellom styre og ledelse.

Iht. styrets styreinstruks skal styret årlig foreta en evaluering av seg selv. Årlig egenvurdering fremkommer av styresaker de siste årene både for Uninor AS og AKS. Uninor AS hadde egenvurdering på sakskartet i 2016, men den ble ikke foretatt.

Uninor sine strategiplaner

Uninor har utarbeidet strategiplaner for sin virksomhet.

Strategiplanene har følgende innhold:

Tabell 2 Uninor - Strategiplaner (innhold)	
Uninor AS – Strategiplan 2013-2020 • Situasjonsbeskrivelse – hvor står vi • Overordnede mål – hvor skal vi • Det grunnleggende fundament • Strategi/veivalg – hvordan nå våre mål • Årlige styringsmål og handlingsplaner • Målstyring og oppfølging • Noen overordnede målsettinger med strategiprosessen • Framdriftsplan	AKS – Strategi 2015-2020 1. Markeds- og kundestrategi Salgs- og markedsstrategi Leverandør og kundestrategi 2. Tjeneste - og konseptstrategi 3. Organisasjons- og personalstrategi Organisasjonsstrategi Personal- og kompetansestrategi Kvalitet og HMS

Uninor AS sin strategiplan tar bl.a. opp hovedutfordringer i ulike avdelinger, lønnsomhetsbildet for produkter og kunder, samt markedsstatus i forhold til trender, kunder, konkurrenter, produkter etc. Daglig leder bemerker at strategiplanen for Uninor AS ikke er helt oppdatert. Dette gjelder de siste par årenes tiltak for å styrke selskapets økonomi.

Det som gjelder Uninor sin strategi for selve tiltaksordningene er omtalt i punkt 2.3.

Andre forhold

Samlet godtgjørelse til styret i Uninor AS er på 155 500 kroner for 2016. For AKS er godtgjørelsen samme år på 84 000 kroner. Eiernes kjønnsrepresentasjon i styrene er i samsvar med kommuneloven § 80 a (som henviser til aksjeloven § 20-6). Selskapene/styrene har vurdert styreansvarsforsikring som ikke nødvendig.

REVISJONENS VURDERINGER

Selskapets formelle styring av Uninor er i tråd med lovregler og KS sine anbefalinger. Styrets godtgjørelse anses som moderat.

Vi minner imidlertid om styret hvert år skal foreta en evaluering av seg selv. Dette ble ikke utført av Uninor AS sitt styre i 2016. Styrets egenvurdering betyr i korthet at styret selv skal se på selskapets strategiske utfordringer og så vurdere egen kompetanse og kapasitet opp mot disse, samt se på om egen arbeidsform er tilstrekkelig.

Anbefaling

- Uninor bør påse at styrets egenvurdering blir foretatt årlig.

2.2.2 SELSKAPETS DRIFT OG ØKONOMI

Uninor AS fører ikke konsernregnskap. Det blir i årsregnskapet vist til unntaksbestemmelsen for små foretak i regnskapsloven § 3-2.4. Datterselskapet AKS blir vurdert etter egenkapitalmetoden.¹⁰ Vi viser derfor tall både for Uninor AS og AKS.

DRIFTSREGNSKAPER UNINOR

Vi tar først med noen hovedstørrelser fra driften 2011-2016. Deretter viser vi noen økonomiske nøkkeltall.

Hovedstørrelser fra driften 2011-2016

Tabell 3 Uninor - Hovedstørrelser fra driften 2011-2016 (tall i tusen kr) - Kilde: Proff.no						
Uninor AS	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Driftsinntekter	49 367	49 545	47 411	51 083	51 086	45 658
Driftsresultat	424	-648	-629	1 549	-924	2 858
Årsresultat	177	-797	-1 503	1 200	-1 100	3 502
Egenkapital	3 418	2 621	592	6 593	5 493	8 995
AKS	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Driftsinntekter	11 678	12 203	12 565	12 436	12 816	14 115
Driftsresultat	694	472	-50	280	338	1 151
Årsresultat	749	519	-22	300	372	1 171
Egenkapital	4 884	5 402	5 380	5 681	1 053	2 224
Årsresultat er driftsresultat korrigert for finansposter.						

Revisjonens kommentarer til driften 2011-2016

Resultatene har i perioden vært både positive og negative, spesielt for Uninor AS.

Uninor AS sitt resultat for 2016 er det klart beste i perioden. Inntektene i 2016 gikk en del ned, men kostnadene gikk ned dobbelt så mye som inntektene. Dette skyldes nedbemanning og kostnadskutt (primært på underskuddsvirksomhet).

Den store endringen i egenkapital i 2014/2015 for selskapene skyldes en forhøyning av aksjekapitalen med konvertering av gjeld i Uninor AS på grunnlag av et konsernbidrag på 5 millioner kroner fra AKS. Dette påvirker også de økonomiske nøkkeltall.

En stor del av inntektene kommer fra driftstilskudd. Eierkommunene gir driftstilskudd til varig tilrettelagt arbeid, mens NAV gir driftstilskudd til både varig tilrettelagt arbeid og attføring. For VTA er det medfinanseringsavtaler mellom NAV og eierkommunene.

¹⁰ Kort forklart går egenkapitalmetoden ut på at resultat og egenkapital i det heleide datterselskapet tas med i morselskapet med de samme beløp. Dersom det hadde vært flere eiere, hadde det blitt med morselskapets andeler.

Økonomiske nøkkeltall 2011-2016

Tabell 4 Uninor - Økonomiske nøkkeltall ¹¹ 2011-2016 - Kilde: Proff.no

Uninor AS	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totalrentabilitet	3,9	0,5	-1,8	5,8	-1,8	16,9
Resultatgrad	0,9	-1,3	-1,3	3,0	-1,8	6,3
EK-rentabilitet	13,5	-26,4	-93,6	33,4	-18,2	48,3
Likviditetsgrad	1,0	0,9	0,9	1,0	1,3	1,9
Egenkapitalandel	10,2	7,3	1,8	20,5	21,7	39,8
Gjeldsgrad	8,8	12,7	54,5	3,9	3,6	1,5
2016: Proff.no kategoriserer lønnsomheten som meget god, og likviditeten og soliditeten som god.						
AKS	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totalrentabilitet	11,9	7,5	-0,3	4,1	7,3	32,9
Resultatgrad	5,9	3,9	-0,4	2,3	2,6	8,2
EK-rentabilitet	16,6	10,1	-0,4	5,4	11,0	71,5
Likviditetsgrad	3,8	4,1	3,9	4,3	1,5	2,0
Egenkapitalandel	72,6	74,7	74,6	77,5	37,6	51,4
Gjeldsgrad	0,4	0,3	0,3	0,3	1,7	0,9
2016: Proff.no kategoriserer både lønnsomheten, likviditeten og soliditeten som meget god.						

Totalrentabiliteten og EK-rentabiliteten er virksomhetens avkastning/lønnsomhet på hhv. totalkapitalen og egenkapitalen (bedriftsøkonomisk lønnsomhet), og hvor lønnsomheten på totalkapitalen er den sentrale. Likviditetsgrad er virksomhetens evne til å innfri løpende forpliktelser, mens egenkapitalandel (også kalt soliditet) er virksomhetens evne til å tåle tap (underskudd).

Revisjonens kommentarer til selskapets lønnsomhet

Formålet til selskapene i Uninor er ikke lønnsomhet, men en viss lønnsomhet er viktig for å sikre driften og for å unngå at eierne må inn med mer kapital. En lav lønnsomhet vil dessuten påvirke likviditeten og soliditeten. Lønnsomheten til Uninor har vært varierende i perioden 2011-2016, men det var en god lønnsomhet i 2016.

Økonomisk status for 2017 (pr. 30.11.2017)

Resultatene for Uninor AS og AKS så langt i år er bedre enn fjorårets endelige resultater. Uninor AS har et årsresultat på 4,6 millioner kroner, mens AKS har et årsresultat på 2,2 millioner kroner.

Økonomistyring (omstilling) i 2016 og 2017

De siste par årene (2016 og 2017) har vært preget av morselskapets egne prioriterte tiltak for å styrke soliditet og inntjening. Det har vært gjennomført nedbemanning og kostnadsutt. Dette har medført en stor forbedring av de økonomiske resultatene. AKS har

¹¹ Nøkkeltallene beregnes slik: Totalrentabilitet = (årsresultat + finanskostnader) / gjennomsnittlig totalkapital, Resultatgrad = driftsresultat/driftsinntekter, EK-rentabilitet = årsresultat/gjennomsnittlig egenkapital, Likviditetsgrad = omløpsmidler/kortsiktig gjeld, Egenkapitalandel = egenkapital/totalkapital og Gjeldsgrad = gjeld/egenkapital.

i samme periode hatt økning i salg av tjenester/driftstilskudd, samt tatt del i kostnads-kutt i forbindelse med Uninor sin gjennomgang av avtaler/utgifter for konsernet. Dette har også medført en stor forbedring av de økonomiske resultatene her.

EKSTERN REVISORS TILBAKEMELDING TIL OSS

I forbindelse med selskapskontrollen har vi bedt om tilbakemelding fra Uninor sin eksterne revisor. Dette gjelder for årene 2014-2016 og 2017 pr. dato. Revisor har ingen særskilte anmerkninger mht. revisjonen av selskapene. Det er samme revisor i både Uninor AS og AKS. Vi har i vedlegg tatt med vår henvendelse og revisors tilbakemelding.

2.2.3 ETIKK, ARBEIDSMILJØ OG MILJØVERN

ETIKK/HABILITET

Lovregler og andre føringer

Et styremedlem må ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for å ha fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme gjelder for daglig leder. Det vises til aksjeloven § 6-27. KS anbefaler at selskapene utarbeider etiske retningslinjer og at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. To av eierkommunene har også krav om etiske retningslinjer for selskapene i sine overordnede eierstrategier. Dette gjelder bl.a. Eigersund kommune.

Uninor sin håndtering av etikk/habilitet

Uninor har ikke utarbeidet etiske retningslinjer. Det er utarbeidet et verdigrunnlag for ansatte som har med etiske betraktninger. Vi har tatt dette med i vedlegg. Uninor har ikke utarbeidet faste rutiner for å håndtere mulig inhabilitet ved enkeltsaker. Inhabilitet ved ledelse- og styresaker vil kunne oppstå fra tid til annen.

Avtaler mellom Uninor AS og AKS

Uninor AS har ansvar for enkelte felles administrative oppgaver for Uninor AS og AKS, og som faktureres internt. Det er også noen få andre avtaler/transaksjoner mellom Uninor AS og AKS. Dette er avtaler om utleie av lokaler fra Uninor AS til AKS, utleie av personer på attføringstiltak fra AKS til Uninor AS¹² og en mindre makuleringsavtale. Aksjeloven § 3-9 krever at transaksjoner mellom selskaper i samme konsern skal grunnes på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Vesentlige avtaler mellom konsernselskaper skal foreligge skriftlig. Ekstern revisor uttaler til oss at selskapene fakturerer hverandre for tjenester og administrasjon utført for hverandre iht. armlengdes prinsipp.

¹² Uninor AS har en samarbeidsavtale med datterselskapet AKS som går ut på at Uninor AS tilbyr deltakere fra AKS arbeidspraksis i skjermet og tilrettelagt miljø.

Revisjonens vurderinger

Uninor sitt verdigrunnlag har med noen enkle og greie regler for redelighet og lojalitet. Dette kan med fordel utdypes i etiske retningslinjer, spesielt om forhold som går på personlige fordeler, representasjon, interessekonflikt og taushetsplikt/fortrolige opplysninger. Det vil ellers kunne være nyttig å utarbeide faste rutiner for å håndtere mulig inhabilitet ved enkeltsaker. Dette gjelder selv om slike situasjoner sjeldent oppstår. Vi har ikke gått nærmere inn på avtalene mellom Uninor AS og AKS, men det er ikke de store forholdene her.

Anbefalinger

- Uninor bør utarbeide etiske retningslinjer. Retningslinjene kan bygge på det verdigrunnlag som selskapet har.
- Uninor bør utarbeide faste rutiner for håndtere mulige habilitetskonflikter. Rutinene kan være en del av selskapets etiske retningslinjer.

ARBEIDSMILJØ OG MILJØVERN¹³

Uninor AS

Selskapet har HMS-system for planmessig utvikling av et arbeidsmiljøet. Det foretas miljøkartlegging og risikovurderinger som grunnlag for egne handlingsplaner. Sykefraværet for ordinært ansatte var 5,5 % i 2016. For tiltaksansatte var sykefraværet 6,3 %. I årene 2014-2015 var sykefraværet på 5,5-6,1 % samlet for ordinært ansatte og tiltaksansatte. Selskapet forurensrer ikke det ytre miljø.

AKS

Selskapet arbeider systematisk med utvikling av arbeidsmiljøet. Det gjennomføres årlige kartlegginger, som følges opp med handlingsplaner. Sykefraværet for ordinært ansatte var 3,3 % i 2016. AKS driver i en bransje som ikke forurensrer det ytre miljø.

AVTALER MED EIERNE (UTENOM MEDFINANSIERINGSAVTALER)

Uninor AS og eierne har noen avtaler seg i mellom. Disse avtalene gjelder primært noen få ulike typer leieavtaler (lokaler) og kjøp av enkelte VTA-plasser (utover NAV sine forhåndsgodkjente plasser). Det er også en avtale mellom AKS og Eigersund kommune som omhandler et prosjekt om arbeidsformidling. Avtalen gjelder for 2017, med mulighet for forlengelse i ett år. Dette er en avtale som er vunnet ved anbudskonkurranse.

¹³ Beskrivelsen er tatt fra Uninor sine årsberetninger. Vi har ikke gått nærmere inn på disse forholdene.

2.2.4 OFFENTLIGE ANSKAFFELSER OG OFFENTLIGHET

Lovmessig utgangspunkt offentlige anskaffelser

Ettersom Uninor er offentlig eid/kontrollert, er selskapet i utgangspunktet omfattet av lovregler om offentlige anskaffelser ved sine kjøp av varer og tjenester. Det vises til lovens § 2 og forskriftens § 1-2. Det er gjort unntak for selskaper som er av industriell eller forretningsmessig karakter. For arbeidsmarkedsbedrifter har spørsmålet derfor vært uklart. Vi har nedenfor tatt med to KOFA-saker vedrørende arbeidsmarkedsbedrifter.

I 2007 kom KOFA til at Helgeland Industrier AS ikke var omfattet av lovreglene om offentlige anskaffelser. KOFA fant at innklagede ikke var omfattet av anskaffelsesregelverket i det virksomheten ut fra en helhetsvurdering var av industriell og forretningsmessig karakter. I 2014 kom KOFA til at Kvaleberg Industrier AS ikke var omfattet av lovreglene om offentlige anskaffelser. KOFA kom til at innklagede ikke hadde gjennomført en ulovlig direkte anskaffelse, fordi virksomheten ikke kunne regnes som et offentligrettslig organ, og dermed ikke var omfattet av anskaffelses regelverket. De samme argumentene kan brukes for Uninor.

Vi antar derfor at Uninor kan være unntatt lovregler om offentlige anskaffelser, men understreker at dette kun kan avklares gjennom en rettslig prøving.

Uninor sin praktisering av lovregler om offentlige anskaffelser

Uninor praktiserer ikke lovregler om offentlige anskaffelser, men de arbeider med å redusere innkjøpskostnadene ved gjennomføring av anbudskonkurranser.

Lovmessig utgangspunkt offentlighet

Ettersom Uninor er offentlig eid/kontrollert, er selskapet i utgangspunktet også omfattet av lovregler om offentlighet. Det vises til lovens § 2. Det er gjort unntak for selskaper som hovedsakelig driver næring i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private. Unntaksbestemmelsen medfører lignende vurderinger som nevnt ovenfor.

I høringen til dagens offentlighetslov (2007), foreslo bransjeorganisasjonen for atfføringensbedriftene¹⁴ at bedrifter godkjent av NAV skulle holdes helt uten loven. Dette ble ikke tatt med i lovreglene. Men for dokumenter som gjelder enkeltpersoner som får bistand fra selskapet, gjelder loven ikke. Det er også en rekke unntak i lovreglene, eksempelvis forhold ut fra konkurransemessige hensyn.

Uninor sin praktisering av lovregler om offentlighet

Uninor praktiserer ikke lovregler om offentlighet, men det har ikke de siste årene vært forespørsler om innsyn i virksomheten. Innsyn i selskapets virksomhet vil uansett bare gis dersom dette klart ikke vil kunne medføre konkurransemessig skade på selskapet. På selskapets nettsider er det ellers informasjon om virksomheten.

¹⁴ Dagens Arbeid & Inkludering (NHO Service).

2.3 UNINOR SINE TILTAKSORDNINGER

2.3.1 OVERSIKT OVER TILTAKSORDNINGENE

Arbeidsmarkedstiltakene skal bidra til å redusere omfanget av langvarig ledighet og til at personer som i dag står utenfor arbeidslivet kan komme i arbeid. Arbeidsmarkedstiltakene omfatter både tiltak rettet mot arbeidsledige med behov for arbeidsrettet bistand og tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne.

Tiltaksordninger og antall plasser

Det tas først med en oversikt over de forskjellige tiltaksordninger som benyttes av selskapet. Det ble ved ny tiltaksforskrift fra 2015/2016 foretatt en del endringer og forenklinger i regelverket om arbeidsmarkedstiltak.¹⁵

Uninor AS har 85 tiltaksansatte (innenfor 86 godkjente/tildelte VTA-plasser). Tiltaksansatte har uføretrygd, men hvor Uninor AS også utbetaler en viss lønn (bonuslønn). AKS følger opp ca. 160 attføringsplasser. Personer på attføringstiltak har ytelser fra NAV og lønnes ellers av virksomhetene hvor de arbeider.

Uninor AS og AKS leverer følgende tilbud (tiltaksordninger):

Tabell 5 Uninor AS og AKS - Tiltaksordninger og antall plasser (pr. 30.09.2017)

Uninor AS

- Varig tilrettelagt arbeid (VTA): 85 tiltaksansatte (innenfor 86 godkjente/tildelte VTA-plasser)

AKS

- Arbeidspraksis i skjermet virksomhet (APS): 15 plasser (utgått 30.09.2017)
- Kvalifisering i arbeidsmarkedsbedrift (KIA): 6 plasser (utgått 30.09.2017)
- Arbeidsforberedende tiltak (AFT): 21 plasser (nytt tiltak fra 01.10.2017)
- Tilrettelagt arbeid i arbeidsmarkedsbedrift (TIA): 6 plasser (utgår 31.12.2017)
- Jobbmestrende oppfølging (JMO): 15 plasser
- Yrkesrettet norsk (YNO): 20 plasser (samarbeid med Allservice AS)
- Ja, vi kan! – Jobbprosjekt i Dalane: 12 plasser (avtale med Eigersund kommune)
- Oppfølgingstiltak: 85 plasser (samarbeid med Jæren Industripartner AS)

Totalt gir dette 159 attføringsplasser.

Antall plasser gjelder både forhåndsgodkjente plasser og plasser vunnet ved anbudskonkurranser. Forhåndsgodkjenning og anbudskonkurranser foretas av NAV.

Det må søkes om en VTA-plass. Dette er faste ansettelser i selskapet. Det er et rådgivende utvalg som behandler søknaden. Rådgivende utvalg består av representanter fra NAV lokalt og ledelsen ved Uninor AS. For andre tiltaksordninger er det NAV som bestemmer hvem som skal være med på tiltaket.

¹⁵ Vi har i vedlegg tatt med en oversikt over dagens tiltaksordninger (hovedgruppene).

NAV sin forhåndsgodkjenning av tiltaksordninger i Uninor

NAV har i juni 2017 forhåndsgodkjent Uninor for tiltakene VTA og AFT. Det foreligger her kravspesifikasjoner til tiltaksarrangører fra NAV.¹⁶ Uninor sin virksomhet er ISO-sertifisert.¹⁷ En slik sertifisering er også krav fra NAV.¹⁸ Dagens sertifisering gjelder fra 04.07.2017 og er gyldig for tre år. Som grunnlag for sertifiseringen foreligger et kvalitets-sikringssystem.¹⁹ Kvalitetssikringssystemet tar for seg ledelsesprosesser, arbeidsinkluderingsprosesser, produksjonsprosesser, støtteprosesser og oppfølgingsprosesser.

Endringer i tiltaksordninger som omfatter tiltak i Uninor

Arbeidsforberedende tiltak (AFT) er et nytt formidlingstiltak fra 01.10.2017. Det erstatter flere utgåtte tiltaksvarianter, bl.a. APS og KIA. AFT er regjeringens satsing på å få flere i arbeid og færre på trygd. AFT-tiltaket innebærer for første gang at deltakerne følges hele veien fra avklaring til overgang til jobb i et system hvor det legges sterkere vekt på utprøving og trening i ordinært arbeidsliv på vei mot ordinært arbeid.

Overlappende tiltaksordninger innenfor avklarings- og oppfølgingsområdet er fra 01.01.2015 blitt slått sammen. Avklaring i ordinær virksomhet og avklaring i skjermet virksomhet er slått sammen til ett avklaringstiltak. Arbeid med bistand (AB) og oppfølging er slått sammen til ett oppfølgingstiltak. På denne måten ble fire tiltak redusert til to. TIA har fra 01.01.2016 inngått i den nye tiltaksordningen med varig lønnstilskudd. Løpende tiltak var omfattet av overgangsregler.

Avgrensning mellom tiltaksordningene

Subsidiering skal ikke forekomme på tvers av de enkelte tiltakene eller fra tiltaket til annen virksomhet som f.eks. forretningsdrift. Det vises til tiltaksforskriften § 1-6.2c. Ekstern revisor uttaler til oss at de vurderer selskapene til ikke å drive forretningsvirksomhet ut over det som kreves for gjennomføring av de ulike tiltakene, og at deres revisjon ikke har avdekket at det har vært subsidiering mellom tiltakene.

2.3.2 FØRINGER FOR TILTAKSORDNINGENE

Det er som nevnt NAV som bestemmer antall forhåndsgodkjente plasser innenfor VTA og APS. Eierkommunene kan foreta kjøp av plasser (utover NAV sine godkjente plasser).

Føringer fra eierkommunene

Formålet til Uninor fremkommer av formålsparagrafen i vedtektene til Uninor AS. Dette er generelle bestemmelser for hva selskapet skal drive med og ikke føringer for selve tiltaksordningene. Vi har i vedlegg tatt med formålsparagrafene for Uninor AS og AKS.

¹⁶ NAV sine kravspesifikasjoner for VTA og AFT.

¹⁷ NS-EN ISO 9001:2015 (felles sertifikat for Uninor AS og AKS): «Leveranse av tjenester til det offentlige og private marked innen arbeid, velferd, inkludering og kompetansebygging. Leveranse av produkter og tjenester til det profesjonelle og private markedet.»

¹⁸ NAV Avtalemal (20.01.2017) for tiltakene VTA og AFT samt for de utfasende tiltakene APS og AMB (KIA).

¹⁹ Kvalitetssikringssystem fra Antenor AS. System som skal håndtere kvalitet, risiko og HMS.

Det foreligger ikke føringer fra eierkommunene som går på selve tiltaksordningene (kommunale vedtak eller planer). Det tenkes her på analyser av drift og relevante forhold mot kommunenes behov for arbeidsmarkedstjenester og i hvilken grad selskapet tilfredsstiller kommunenes behov.

Føringer fra NAV (forhåndsgodkjente tiltaksordninger, i dag VTA og AFT)

NAV krever at Uninor har oppfylt NAV sine kravspesifikasjoner og har et kvalitetssikringssystem. NAV setter også mål og formidlingskrav for tiltak som gjelder overgang til lønnet arbeid. Det antas at formidlingskravet for AFT kan bli 50 % til lønnet arbeid.²⁰ Dette må da AKS tilstrebe å oppnå.

Føringer fra NAV (andre tiltaksordninger)

Føringer fra NAV vil fremkomme av anbudskonkurransene.

2.3.3 SELSKAPETS STRATEGIER FOR TILTAKSARBEIDET

Utvikling av mennesker og arbeidskraft er satt som fundamentet for alt arbeid i konsernet. Uninor kommer også med forslag til prosjekter og tiltak som tilbys eierne og NAV. Nedenfor har vi tatt med noen utdrag fra Uninor sine strategier for tiltaksarbeidet.

UNINOR AS

Målgruppen for selskapets tiltaksarbeid er primært personer innenfor utviklingshemming, autisme, psykiatri og rus, og med bosted i Dalane-regionen.

Strategiplanen omtaler nærmere hva selskapet skal drive på med, for hvem og hvordan. Til grunn for dette har selskapet en produkt/konseptstrategi og en produksjonsstrategi. En utvikler også selv produkter.

Selskapet har som nevnt foran i rapporten, måttet foreta nedbemanning og kostnads-kutt. Dette skal være gjennomført uten at det har gått ut over de tiltaksansatte.

Underskuddsvirksomhet som mekanisk produksjon er nedlagt. Selskapet har foretatt en overgang til «rene» VTA-tiltak (såkalt enkel og jevn produksjon). Men slik produksjon er mangelvare ettersom flere bedrifter har latt slik produksjon gå til lavkostland. Dette er dermed en stor utfordring for selskapet.

AKS

For AKS er målet arbeid for de mennesker som får sin avklaring og støtte til arbeidssøkerprosesser. Dette er utgangspunktet for hvordan selskapet arbeider i det daglige.

²⁰ Nettsider til Arbeid & Inkludering (NHO Service) 12.09.2017.

AKS har fokus på at både arbeidssøkere og arbeidsgivere lykkes i arbeidsmarkedet. Selskapet avklarer arbeidsevne og støtter mennesker i prosessen med å utforske interesser og opparbeide seg bevissthet omkring egne ressurser, samt tilrettelegge for utvikling for den enkelte.

2.3.4 EFFEKTENE AV TILTAKSARBEIDET

Det står ikke noe spesielt om effektene av tiltaksarbeidet i Uninor sine årsberetninger. Vi har sett på årene 2014-2016. Eierkommunene har ikke utarbeidet saker som går på effekten av selskapets drift og tjenester for kommunene.

Det foreligger en landsomfattende benchmarking for attføringsarbeidet. For det som gjelder Uninor har vi tatt for oss nedenfor.

BENCHMARKING ATTFØRING (BATT)

BATT er et samarbeid mellom Arbeid & Inkludering (NHO Service), ASVL²¹ og NAV. Hensikten er å finne gode målbare indikatorer på alle deler av attføringsarbeidet. Bedriftene vil gjennom dette kunne finne ut hvilke resultater man oppnår, og kan sammenligne seg med resten av landet. Benchmarking-systemet skal gjøre det lettere for NAV og tiltaksbedrifter å sammenligne og samarbeide om god attføring. Deltakelse i BATT er obligatorisk for alle medlemmer i Arbeid & Inkludering (NHO Service). Det utarbeides både bedriftsrapport (pr. selskap), fylkesrapport (pr. fylke) og hovedrapport (bransjerapport). Innsamling og tilrettelegging av rapporter for 2016 er gjort i samarbeid med Rambøll Management Consulting. Hovedrapporten (bransjerapporten) viser gjennomsnittstall for tiltaksbedriftene og de beste tiltaksbedrifter for hver indikator.

Resultater for Uninor (AKS) 2016 sammenlignet med andre

BATT foretar mange forskjellige målinger og sammenligninger. Vi har sett det mest hensiktsmessig å trekke fram noen sentrale formidlingsindikatorer for AKS. Uninor AS har ikke målinger og sammenligninger for VTA i BATT, men formidlingsindikatorer for VTA vil uansett være lite aktuelt. NAV setter også mål og formidlingskrav for attførings tiltakene. Dette gjelder overgang til lønnet arbeid. Målene og kravene er ikke absolutte ettersom oppfyllelse av disse til dels ligger utenfor virksomhetens kontroll.

²¹ ASVL står for Arbeidsgiverforening for Vekst- og attføringsbedrifter. Arbeid & Inkludering (NHO Service) organiserer virksomheter som i stor grad er rettet mot attføringstiltak, mens ASVL organiserer virksomheter som i stor grad er rettet mot varig tilrettelagt arbeid. Uninor AS og AKS er begge organisert Arbeid & Inkludering (NHO Service).

Formidlingsindikatorer attføring**Tabell 6 AKS - Formidlingsindikatorer attføring - Kilde: BATT rapporter 2016**

Overgang til arbeid²²	Avklaring	APS	KIA	AB
Andel hos AKS	3	18	100	39
NAV mål for AKS	-	20	70	65
Andel hos andre (snitt)	6	15	38	36

Revisjonens kommentarer til formidlingsindikatorene

AKS oppfylder delvis NAV sine mål og formidlingskrav. AB-tiltaket var under avvikling i 2016 og ble avsluttet 30.06.2016. De resultatene som vises er derfor halvårsresultater, og preget av at en del personer ble avsluttet fra AB-tiltaket fordi de ikke passet i målgruppen for Oppfølging (tiltaket erstattet AB fra 01.07.2016). Alle tiltakene vil dessuten være påvirket av arbeidsmarkedet generelt. Dette var ikke så godt i 2016. AKS sin andel overgang til arbeid er samlet sett over snittet for andre tiltaksbedrifter. Antall sammenlignede bedrifter varierer fra 44 for KIA til 139 for APS. Det er her fire forskjellige tiltaksordninger. Disse tiltaksordningene eksisterer ikke i dag som egne tiltaksordninger, jf. det som står om endringer i tiltaksordninger foran her.

REVISJONENS VURDERINGER (SAMLET FOR UNINOR SINE TILTAKSORDNINGER)

Uninor sin virksomhet er nært knyttet opp mot eierkommunenes tjenesteproduksjon. Dersom Uninor AS hadde blitt nedlagt, ville kommunene måtte finne andre tilbud til de tiltaksansatte (VTA-tiltaket). Dette gjelder kommunale tjenester som avlastning, dagtilbud, omsorgstilbud mv. AKS sitt attføringsarbeid reduserer eierkommunenes utgifter til sosialhjelp.

Eierkommunene har ikke foretatt analyser som går på deres behov for arbeidsmarkeds-tjenester eller utarbeidet saker som går på effekten av selskapets drift og tjenester for kommunene. Det er imidlertid NAV som bestemmer hvor mange tiltaksplasser Uninor skal ha, enten gjennom forhåndsgodkjenning eller gjennom anbuds konkurranser. For personer på varige tiltak kan likevel eierkommunene kjøpe plasser utover NAV sine forhåndsgodkjente plasser.

Ettersom Uninor er opprettet for tiltaksarbeid, savner vi informasjon om effektene av tiltaksarbeidet i årsberetningene. Slik informasjon gis av enkelte arbeidsmarkedsbedrifter. Informasjonen kan være informativ for eierne og den trenger ikke være omfattende.

Anbefaling

- Uninor sine årsberetninger bør inneholde informasjon om effektene av tiltaksarbeidet. Informasjonen kan hentes fra den benchmarking selskapet er med på.

²² Med overgang til arbeid menes: Arbeid uten tilskudd, herunder vikariater/engasjement av inntil 6 måneders varighet, Arbeid med lønnstilskudd fra NAV, Arbeid med tidsbestemt lønnstilskudd (TULT), Arbeid i kombinasjon med gradert uførepensjon og Arbeid med uførepensjon og bonuslønn i tillegg. Overgang til arbeid måles som andel av alle deltakere som avslutter tiltak.

2.4 EIERNES OPPFØLGING AV UNINOR

Vi har ikke her gått inn på kommunenes regler og rutiner i eierskapsforvaltningen. Regler og rutiner gjelder kommunenes samlede eierskapsforvaltning. Dette er omhandlet i egne forvaltningsrevisjonsprosjekter. Alle de kommuner vi reviderer har nylig gjennomført/vil snart gjennomføre prosjekter om eierskapsforvaltning.

2.4.1 KOMMUNENES EIERSTRATEGI OVERFOR UNINOR

*Vi tenker her på eierstrategien for Uninor som **helhet** (Uninor-konsernet).*

KONTROLLKRITERIER KOMMUNENES EIERSTRATEGI

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll (anbefaling nr. 4):

Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll (anbefaling nr. 5):

For å underbygge vedtektene/selskapsavtalen og regulere styringen kan det være hensiktsmessig å utarbeide andre styringsdokumenter. Disse er ikke lovfestet, men er ment å sikre bevist eierstyring og å tilstrebe åpenhet og gjennomsiktighet i kommunal tjenesteproduksjon når den er organisert i selskaper. Det er først og fremst eierne, det vil si de folkevalgte, som har behov for slike dokumenter.

KOMMUNENES EIERSTRATEGI

Kommunene har ikke utarbeidet en egen felles eierstrategi for Uninor. Kommunenes eierstrategi fremkommer av deres eierskapsmeldinger. Dette gjelder overordnede eierstrategier både for eierne selv og deres selskaper. Overordnede eierstrategier har vi tatt med som kontrollkriterier i de punkter i rapporten hvor det er aktuelt. I Eigersund og Sokndal sine eierskapsmeldinger anbefales en egen felles eierstrategi for Uninor. I Lund sin eierskapsmelding er det satt som mål at tilrettelagte arbeidsplasser også skal etableres i deres kommune.

REVISJONENS VURDERINGER

Eierkommunene kan gjerne utarbeide en egen eierstrategi for Uninor. Eierstrategien fastsetter rammene for kommunenes eierstyring og uttrykker forventninger til virksomheten. Den gir dermed klare signaler om eiers overordnede mål og risiko som selskapet kan orientere seg etter. Eierstrategien må ta hensyn til lovregler, herunder lovregler om arbeidsmarkedstiltak og føringer fra NAV. Den bør ellers være felles for eierne da det kan være vanskelig for selskapet å orientere seg etter flere eierstrategier spesielt dersom disse er motstridende.

Anbefaling

- Eierkommunene bør vurdere om det kan være hensiktsmessig å utarbeide en egen felles eierstrategi for Uninor.

2.4.2 EIEROPPFØLGINGEN AV UNINOR

Eieroppfølgingen av morselskapet og Uninor som **helhet** utøves av eierkommunene, mens styret i morselskapet har den nærmere eieroppfølgingen av datterselskapet. Den direkte eierstyringen skal utøves gjennom det formelle eierorganet (generalforsamlingen). Det kan også avholdes uformelle eiermøter med eierkommunene, men eierstyringen og vedtakene som binder selskapet må gjøres i generalforsamlingen. Både selskapet og eierne kan innkalle til uformelle eiermøter.

Det nedenstående gjelder Uninor AS, men hvor generalforsamlingen i Uninor AS også er spurt om eieroppfølging av AKS. Styret i Uninor AS er generalforsamling i AKS. Dette er en vanlig ordning. Det vises til KS sin anbefaling nr. 13.

KONTROLLKRITERIER EIEROPPFØLGINGEN

Kommuneloven

For aksjeselskaper er det normalt ordførerne som er kommunenes eierrepresentanter. Det vises til kommuneloven § 9.3.

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll (anbefaling nr. 7)

Avhengig av selskapets formål, anbefaler KS det som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak.

Eieroppfølgingen i generalforsamlingen

Eierne utøver sin myndighet i selskapet gjennom generalforsamlingen. Generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet og behandler selskapets årsregnskap og årsberetning og andre saker som etter loven eller vedtektene²³ skal behandles i generalforsamlingen. Som andre lovmessige saker nevnes spesielt generalforsamlingens valg av styre og revisor. Kommunene skal utøve eierstyring i eierorganet og ikke gripe inn i styrets myndighetsområde og den daglige ledelsen av selskapene. Det vises til aksjeloven §§ 5-1, 6-12 og 6-14.

²³ Uninor sine vedtekter gir generalforsamlingen samme myndighet som lovreglene.

KONTROLL AV EIERNES OPPFØLGING

Kommunenes eierrepresentasjon

Det er ordførerne i eierkommunene som representerer eierne (kommunestyret) på generalforsamlingen. Ordførerne møter i utgangspunktet selv, men det er tidvis nødvendig med fullmakt til andre.

Generalforsamlingsaker 2014-2017

Det avholdes ett fast møte i året i forbindelse med selskapets årsoppgjør. I tillegg kan det være ekstraordinære møter. I perioden har generalforsamlingen stort sett behandlet lovmessige saker. Det har vært mindre saker om vedtektsendringer (spissing av formålsparagrafen). Det var en ekstraordinær generalforsamling i 2014 (forhøyelse av aksjekapitalen med konvertering av gjeld i Uninor AS).

Egenerklæringer fra eierrepresentantene (representantskapet)

Vi har stilt eierrepresentantene en del spørsmål vedrørende eieroppfølgingen.

Nedenfor har vi tatt med en oppsummering på det som gjelder mål og føringer for virksomheten og utøvelse av eierskapet gjennom generalforsamlingen. Eiernes valg av styre er omtalt for seg i neste punkt (punkt 2.4.3).

- Selskapet følger opp mål og føringer fra eierne
- Det er skriftlige regler for eierstyringen (i kommunenes eierskapsmeldinger)
- Det foretas til dels politiske avklaringer forut for saksbehandlingen i eierorganet
- Det foretas til dels instruering/binding av eierrepresentanten ved viktige saker
- Mål og føringer til datterselskapet AKS er en del av eieroppfølgingen

Det var visse nyanser i svarene. Dette gjelder spesielt kulepunkt 3-4. Svarene er ellers stort sett i samsvar med det som framkom ved våre eierskapsforvaltningsprosjekter.²⁴

REVISJONENS VURDERINGER

Generalforsamlingen har behandlet saker iht. lovregler og vedtekter. Kommunenes eierrepresentasjon er i samsvar med kommuneloven § 9.3 og KS sine anbefalinger.

Politiske avklaringer forut for eiermøter og instruering av eierrepresentanter blir til dels brukt av formannskapet/kommunestyret der det er relevant (ved viktige saker). Eierrepresentantene vil ellers være «bundet av» ev. politiske vedtak som kommunene måtte ha på området.

²⁴ Våre eierskapsforvaltningsprosjekter av kommunene Eigersund (mai 2016), Bjerkreim (januar 2017) og Sokndal (oktober 2017). Vi har ikke hatt eierskapsforvaltningsprosjekt av Lund, men vi har ordførers svar som eierrepresentant.

2.4.3 EIERNES VALG AV STYRE I UNINOR AS

KONTROLLKRITERIER EIERNES VALG AV STYREVALG

Styrevalg - spesielt for viktige selskaper - bør foretas gjennom valgkomite og hvor kompetansevurderinger blir tillagt vekt. Det vises til KS sine anbefalinger nr. 9 og 10. I tillegg tar vi med generelle habilitetsvurderinger, dvs. hvorvidt et styremedlem er permanent inhabil i forhold til selskapet.

Iht. selskapets vedtekter § 6 skal en valgkomite være ansvarlig for at styret får en sammensetning som samlet sett gir styret tilstrekkelig kompetanse, kontinuitet og eiertilhørighet.²⁵ KS anbefaler som utgangspunkt at ordfører og rådmann ikke bør sitte i styret i selskaper.

BRUK AV VALGKOMITE VED STYREVALGET I UNINOR AS

Det benyttes egen valgkomite for styrevalget i Uninor AS. Valgkomiteens leder er ordfører i den største eierkommunen (Eigersund).

Styrevalget skjer ved at valgkomiteens leder på grunnlag av kontakt med de politiske miljøene i eierkommunene legger fram forslag til styrekandidater. Saken til generalforsamlingen har ikke med begrunnelser ved innstillingen på styrekandidater. Slike begrunnelser kan i varierende grad ligge hos eierkommunene i forbindelse med deres innspill til valgkomiteen på egne styrekandidater. Eigersund har for inneværende periode også næringsrepresentant i styret til Uninor AS.

REVISJONENS VURDERINGER

Vi ser det som vesentlig at valgkomiteen på selvstendig grunnlag gjør egne vurderinger ved innstillingen på styrekandidater. Valgkomiteen vil i dette arbeidet kunne bygge på informasjon fra kommunene.

Anbefaling

- Valgkomiteen for Uninor AS bør selv begrunne sitt forslag ved innstillingen på styrekandidater.

²⁵ Kommunenes overordnede eierstrategier i eierskapsmeldingene har også stort sett krav til styrets kompetanse i de selskaper som kommunene eier. En av eierne har i tillegg krav til bruk av valgkomite for dette formålet.

2.5 STATUS PÅ GODT KOMMUNALT EIERSKAP

KS har utarbeidet en kommunal variant av prinsipper for godt eierskap. Det som gjelder Uninor og eiernes oppfyllelse av anbefalingene fra KS er dekket av vår kontroll. Vi tar her med en gruppert oversikt over KS sine anbefalinger og status. Anbefalingene fra KS har med flere forhold. Vi har i oversikten tatt med det vi anser mest viktig. De fleste forholdene er ellers nærmere beskrevet foran i faktadelen.

Anbefalingene er vurdert for styringen og oppfølgingen av Uninor som helhet. Anbefalingene nr. 7-10 er ikke vurdert spesielt for AKS.

Tabell Godt kommunalt eierskap - Selskapet og eierne - Anbefalinger KS (november 2015)			
KS Anbefalinger	Uninor	Eierne	Nærmere kommentarer
Nr 1 Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte (om eierskap og ulike roller)		IA	Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen, jf. kommentarer nedenfor.
Nr 2 Vurdering og valg av selskapsform		Ja	Virksomheten skal være organisert som et aksjeselskap med kommunal/fylkeskommunal aksjemajoritet. NAV kan godta annen organisering dersom det anses hensiktsmessig ut fra hensynet til gjennomføringen av tiltaket i det enkelte tilfellet. Det vises til tiltaksforskriften § 13-6.1.
Nr 3 Fysisk skille monopol og konkurransevirkosomhet	Ja		Uninor AS tilbyr varig tilrettelagt arbeid. AKS tilbyr arbeidstrening for det ordinære arbeidsmarkedet. Subsidiert skal ikke forekomme på tvers av de enkelte tiltakene eller fra tiltaket til annen virksomhet som f.eks. forretningsdrift. Det vises til tiltaksforskriften § 1-6.2c.
Nr 4 Utarbeidelse av eierskapsmeldinger		IA	Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen, jf. kommentarer nedenfor.
Nr 5 Utarbeidelse og revidering av styringsdokumenter (eierne)		(Ja)	Det er utarbeidet vedtekter og kommunenes overordnede eierstrategier. Eierne har ikke utarbeidet en egen felles eierstrategi for Uninor.
Nr 6 Eiermøter (uformelle møter eierne og selskapet)	Ja	Ja	Det vil ved behov avholdes uformelle eiermøter mellom Uninor og eierne.
Nr 7 Eierorganets sammensetning og funksjon (generalforsamlingen)		Ja	Det er ordførerne som er kommunenes eierrepresentanter.
Nr 8 Gjennomføring av generalforsamlinger	Ja	Ja	Det avholdes generalforsamlinger iht. lovreglene.
Nr 9 Sammensetningen av styret (eiernes valg)		?	Valgkomiteen har ikke med begrunnelser ved innstillingen på styrekandidater. Styrets kompetanse skal ses i lys av selskapets formål. Dette gjelder styrets samlede kompetanse (kollegialt organ).
Nr 10 Valgkomite og styreutnevne		(Nei)	Det benyttes valgkomite for styreutnevne. Valgkomiteen har ikke med begrunnelser ved innstillingen på styrekandidater.
Nr 11 Kjønnsmessig balanse i styrene		Ja	Eiernes kjønnsrepresentasjonen er i samsvar med kommuneloven § 80 a (som henviser til aksjeloven § 20-6). (Det samme gjelder også for AKS.)
Nr 12 Rutiner for å sikre riktig kompetanse i selskapsstyret (styrets rutiner)	(Ja)		Styret har utarbeidet styreinstruks og foretatt årlig egenvurdering. (Det samme gjelder også for AKS.) Uninor AS foretok ikke egenvurdering i 2016.

Nr 13 Styresammensetning i konsernmodell	Ja	Det er ikke gjennomgående styre- og ledelsessammensetning i mor- og datterselskap.
Nr 14 Oppnevning av vara-representanter (til styret)	Ja	Det velges varamedlemmer i rekkefølge til styret. Uninor AS med tre. AKS med to.
Nr 15 Habilitetsvurderinger	(Nei)	Selskapet har ikke utarbeidet faste rutiner for å håndtere mulig inhabilitet ved enkeltsaker. Inhabilitet ved ledelse- og styresaker vil kunne oppstå fra tid til annen. (Det samme gjelder også for AKS.)
Nr 16 Godtgjøring av styreverv (og enkelte andre forhold)	Ja	Samlet godtgjørelse til styret kan anses som moderat. Ingen i styret har særskilte avtaler med eller oppgaver for selskapet (utover styrevervet). Selskapet/styret har vurdert styreansvarsforsikring som ikke nødvendig. (Det samme gjelder også for AKS.)
Nr 17 Registrering av styreverv	Nei	Ingen av eiernes styremedlemmer er registrert som styremedlemmer i Uninor AS i KS sitt styrevervregister. (Det samme gjelder også for AKS.) Tre i AKS er registrert som folkevalgte.
Nr 18 Arbeidsgivertilhørighet i selvstendige rettssubjekter	Ja	Selskapet er med i Arbeid & Inkludering (NHO Service). (Det samme gjelder også for AKS.)
Nr 19 Etsiske retningslinjer	(Nei)	Selskapet har ikke utarbeidet etiske retningslinjer. Det er utarbeidet et verdigrunnlag for ansatte som har med etiske betraktninger. (Det samme gjelder også for AKS.)
Nr 20 Særlig om administrasjonssjefens rolle i kommunale foretak	IA	Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen, jf. kommentarer nedenfor.
NR 21 Utøvelse av tilsyn og kontroll (kontrollutvalgets rolle)	IA	Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen, jf. kommentarer nedenfor.

Revisjonens kommentarer til anbefalingene

Anbefalingene er utviklet av KS Eierforum (nå inngått i KS sin ordinære virksomhet) og justeres og revideres etter behov. De dekker i utgangspunktet områder som ligger i en gråson mellom lovregulering og etablert praksis. Anbefalingene gjelder aksjeselskaper (AS), interkommunale selskaper (IKS) og kommunale foretak etter kommunelovens kapittel 11 (KF). Men de kan selvsagt også brukes/tilpasses ved andre selskapsformer.

Ja betyr at forholdet er i orden, mens nei betyr at forholdet ikke er i orden. Parenteser er brukt når et forhold er delvis i orden, eller det er uklart i hvilken grad dette er tilfelle. Vi har brukt skjønn om forholdet skal klassifiseres som (Ja) eller (Nei).

De to anbefalingene som går på obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte og utarbeidelse av eierskapsmeldinger ser vi på samlet for alle selskaper tilhørende en kommune ved såkalte eierskapsforvaltningsprosjekter. Alle de kommuner vi reviderer har nylig hatt/vil snart ha eierskapsforvaltningsprosjekter. Anbefalingen som gjelder kommunale foretak er naturlig nok kun aktuell for kommunale foretak. Den siste anbefalingen går på kontrollutvalgets rolle ved selskapskontroller.

VEDLEGG

Om selskapskontroll

Selskapskontroll er hjemlet i kommuneloven [§ 77 nr. 5](#) og for øvrig nærmere omtalt i forskrift om kontrollutvalg [kapittel 6](#) (§§ 13 – 15). Innholdsmessig deles selskapskontroll i to komponenter:

- *Eierskapskontroll* er den obligatoriske delen av selskapskontroll, jf. forskrift om kontrollutvalg § 14 første ledd. Den omfatter kontroll med forvaltningen av (fylkes-)kommunens eierinteresser, herunder å kontrollere om den som utøver eierinteressene gjør dette i samsvar med (fylkes-)kommunens vedtak og forutsetninger.
- *Forvaltningsrevisjon* er den frivillige delen av selskapskontroll, jf. forskrift om kontrollutvalg § 14 andre ledd, og er nærmere omtalt i forskrift om revisjon [kapittel 3](#) (§§ 6 – 8), jf. forskrift om kontrollutvalg [kapittel 5](#) (§§ 9 – 12) og [RSK 001](#) Standard for forvaltningsrevisjon. Den omfatter systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra fylkestingets/kommunestyrets vedtak og forutsetninger, jf. forskrift om revisjon § 7 første ledd.

En selskapskontroll av et selskap vil omfatte dette selskapet og heleide datterselskaper. Andre datterselskaper og tilknyttede selskaper vil bli omtalt, men i utgangspunktet ikke spesielt kontrollert. Dette kommer an på hvilken drift/funksjon som er lagt i disse selskapene og hva som fremgår av mandatet. Uninor AS har et datterselskap (heleid): Arbeidskompetanse og Service AS (AKS). Vi ser på begge selskapene.

Rogaland Revisjon IKS utfører selskapskontroll på oppdrag fra kontrollutvalget i (fylkes)kommunene. Denne selskapskontrollen er utarbeidet av forvaltningsrevisor Rune Eskeland under ledelse av fagansvarlig for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll Bernt Mæland og revisjonsdirektør Cicel Aarrestad. Mandat for gjennomføring av prosjektet ble vedtatt av alle de 4 eierkommunene i tidsrommet mars-juni 2017.

Kontrollkriterier

Kontrollkriteriene er krav eller forventninger som revisjonen bruker for å vurdere funnene i undersøkelsene. Kontrollkriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området, f.eks. lovverk og politiske vedtak.

I selskapskontrollen har vi anvendt følgende kriterier:

- Lovregler om aksjeselskaper
- Lovregler om arbeidsmarkedstiltak (og føringer fra NAV)
- Lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet
- Kommuneloven
- Kommunenes overordnede eierstrategier
- Kommunale vedtak om Uninor sin virksomhet
- Vedtekter for Uninor AS og AKS
- KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

På Uninor AS og AKS sine nettsider er det informasjon om selskapenes virksomhet. Lovregler ligger på Lovdata sine nettsider, mens KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll ligger på KS sine nettsider.

KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Som en del av selskapskontrollen ser vi på det som står i KS sine anbefalinger og hvordan dette er fulgt opp av eierne og selskapet. KS har siden 2009 utarbeidet anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll. Siste versjon er fra november 2015 og inneholder 21 anbefalinger. Under hver anbefaling er det gjerne flere forhold som tas opp og anbefales.

Metode og kilder

Rapporten bygger på informasjon fra selskapets administrasjon/ledelse og styre. Dette gjelder både Uninor AS og AKS. Vi har dessuten benyttet informasjon fra eierne (generalforsamlingen) og eierkommunenes administrasjon. I tillegg kommer dokumentgransking og kontroller.

Vi har avholdt oppstartsmøte 14.11.2017 med styreledere og administrasjonen/ledelsen i begge selskapene. Vi har innhentet dokumentasjon fra Uninor og fra selskapenes nettsider. Det er innhentet egenerklæringer fra de enkelte eierne (generalforsamlingen) i Uninor AS og fra samlet styre i Uninor AS. Egenerklæringene tok også for seg AKS (dvs. Uninor som helhet). Kontaktperson for selskapskontrollen har vært adm. dir. i Uninor AS Henrik Einar Seglem (som også er styreleder i AKS). Vi har stort sett forholdt oss til ham ved vår innhenting av informasjon og dokumentasjon. Daglig leder i AKS har bidratt med nærmere informasjon og opplysninger vedrørende AKS.

Eiernes oppfølging av selskapet (eierskapsoppfølgingen)

Formelt utøves kommunenes eierskap gjennom deres lovmessige representanter til selskapets øverste organ, generalforsamlingen. Det er de fire ordførerne i eierkommunene som utgjør generalforsamlingen. Eierskapskontrollen skal som nevnt vurdere om den som utøver kommunenes eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Vi har stilt eierrepresentantene følgende spørsmål om eieroppfølgingen.

Tabell V1 Spørsmål til eierne om deres eieroppfølging	
1.	Hvilke mål og føringer for virksomheten har eierne utarbeidet? (Det foreligger selskapets vedtekter og kommunenes overordnede eierstrategier i deres eierskapsmeldinger. Kjenner du til andre mål og føringer for virksomheten som eierne har utarbeidet?)
2.	Følger selskapet opp mål og føringer fra eierne?
3.	Utøvelse av eierskapet gjennom generalforsamlingen. a. Er det skriftlige regler for eierstyringen (i eierskapsmeldingen e.a.)? b. Foretas det politiske avklaringer forut for saksbehandlingen i eierorganet? c. Foretas det instruering/binding av eierrepresentanten ved viktige saker?
4.	Rapportering til eierne av virksomheten. a. Er det skriftlige regler for selskapsrapporteringen (i eierskapsmeldingen e.a.)? b. Foretas det årlig selskapsrapportering i formannskapet/kommunestyret? c. Avholder formannskapet/kommunestyret jevnlig kontaktmøter med selskapet? d. Innkaller selskapet selv til uformelle eiermøter ved viktige saker?
5.	Har eierne definert kriterier for valg og sammensetning av styret i selskapet? a. Er det her stilt krav vedrørende habilitet og kompetanse?
6.	Har det vært brukt valgkomité ved innstillingen på styrekandidater? a. Hvor habilitets- og kompetansevurderinger var inkludert?
7.	Gjøres det av eierne evalueringer av styrets arbeid?
8.	Er mål og føringer til datterselskapet AKS en del av eieroppfølgingen?

Styrets styring av Uninor

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en forsvarlig organisering av virksomheten. I styrene skal det løses oppgaver til beste for selskapenes utvikling og i samsvar med eierne krav.

Vi har stilt styret følgende spørsmål om selskapsstyringen.

Tabell V2 Spørsmål til styret om selskapsstyringen

1. Hvilke mål og føringer fra eierne forholder styret seg til?
2. Hvordan følger selskapet opp mål og føringer fra eierne?
3. Hvilke rutiner for rapportering til eierne av virksomheten er utarbeidet?
4. Har noen av styremedlemmene særskilte avtaler/oppgaver for selskapet (utover styrevervet)?
5. Har daglig leder eller andre ledere særskilte avtaler/oppgaver for selskapet (utover sine roller som ledere)?
6. Er styret kjent med om det er begått irregulære og eller straffbare forhold relatert til virksomheten?
7. Hvordan praktiseres oppfølging av daglig leder?
8. Hvilke fullmakter er gitt internt i virksomheten?
9. Hvordan er virksomheten forsikret?
10. Hvilken arbeidsgiverorganisasjon er selskapet med i?
11. Hvordan forholder selskapet seg til lovreglene om offentlige anskaffelser (ved kjøp av varer og tjenester)?
12. Hvordan forholder selskapet seg til lovreglene om offentlighet?
13. Hvordan håndterer selskapet etikk/habilitet, arbeidsmiljø og miljøvern?
14. Hvordan foretas eieroppfølgingen av datterselskapet?
15. Hvilken samhandling er det mellom mor- og datterselskapet (avtaler og transaksjoner)?
16. I hvilken grad må selskapet forholde seg til anbud vedrørende egne tiltaksplasser og salg (som tiltaksarrangør for NAV og som selger av varer og tjenester til eierkommunene)?
17. Hvilke analyser av drift og relevante forhold mot eierne behov for arbeidsmarkedstjenester er det foretatt?
18. I hvilken grad tilfredsstiller selskapet eierne behov for arbeidsmarkedstjenester?

Merknad

Spørsmålene gjaldt Uninor som helhet. Forhold som er spesielt for det enkelte selskap (enten Uninor AS eller AKS) skulle spesifiseres.

Dokumentliste

Vi henviser til følgende kilder:

Lovregler for Uninor-konsernet

- Lov om aksjeselskaper av 13. juni 1997
- Lov om årsregnskap mv. (regnskapsloven) av 17. juli 1998
- Lov om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven) av 10. desember 2004
- Forskrift om arbeidsmarkedstiltak (tiltaksforskriften) av 11. desember 2015
- Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) av 17. juni 2016 (i kraft 01.01.2017)
- Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) av 12. august 2016 (i kraft 01.01.2017)
- Fornyings- og administrasjonsdepartementet: Veileder til reglene om offentlige anskaffelser fra november 2006 (sist oppdatert desember 2013)²⁶
- Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) av 19. mai 2006
- Forskrift til offentliglova (offentlegforskrifta) av 17. oktober 2008

ASD: Høringsbrev og høringsnotat vedrørende forenklinger og endringer arbeidsmarkedstiltak

- Et enklere tiltakssystem tilpasset brukernes behov (herunder om anbud) av 13.05.2014
- Endring av tiltaksforskriften som følge av ny gruppeunntaksforordning (pga. statsstøttereglene) av 15.09.2014
- Forslag til forenklinger og endringer i regelverket om arbeidsmarknadstiltak av 16.06.2015

Eierstrategi/eierstyring og selskapsledelse

- KS (2015): Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll - utgave november 2015
- NIBR (2015): Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap
- Telemarksforskning-Bø (2008): Eierskap - Behov og muligheter for politisk styring av selskaper og samarbeid i kommunene (rapport utarbeidet for KS)
- Kommuneforlaget (2011): Kommunalt eierskap - roller, styring og strategi av Vibeke Resch-Knudsen
- Kommuneforlaget (2012): Styring av kommunalt eide selskaper av Vibeke Resch-Knudsen

Uninor AS og AKS (Uninor-konsernet)

- Nettsider til selskapene
- Selskapenes vedtekter
- Selskapenes strategiplaner
- Avtaler med eierkommunene
- Avtaler med NAV (herunder føringer og kravspesifikasjoner)
- Avtaler mellom Uninor AS og AKS
- ISO sertifikat for Uninor AS og AKS (NS-EN ISO 9001:2015)
- Oversikt over Uninor sitt kvalitetssikringssystem
- Verdigrunnlag for Uninor AS og AKS
- Styreprotokoller for Uninor AS og AKS 2015-2017 (pr. dato)
- AKS AS: Benchmark Attføring BATT 2016 (Rambøll)
- Selskapenes årsberetninger og årsregnskaper 2014-2016

²⁶ Ny veileder om offentlige anskaffelser er fortløpende under arbeid hos Nærings- og fiskeridepartementet.

Eierkommunene

- Eigersund kommunes eierskapsmelding 2017
- Bjerkreim kommunes eierskapsmelding 2012
- Lund kommunes eierskapsmelding 2016
- Sokndal kommunes eierskapsmelding 2016
- Protokoller til generalforsamlingen i Uninor AS 2014-2017 (pr. dato)

Andre kilder

- Nettsider til NAV (Arbeids- og velferdsforvaltningen)
- Nettsider til Arbeid og Inkludering (NHO Service)
- Nettsider til ASVL (Arbeidsgiverforening for Vekst- og attføringsbedrifter)
- Nettsider til KOFA (Klagenemnda for offentlige anskaffelser)
- Vurdering av Asker Produkt i henhold til statsstøtteregeverket (BDO notat 05.01.2017)
- Attføringsbedriftene NHO (2007): Høringssvar - forskrift til den nye offentliglova (brev 31.10.2007)
- Nettsider til Brønnøysundregistrene (BR-registrene)
- Nettsider til Proff.no
- Tilbakemelding fra Uninor AS sin eksterne revisor (Iversen Revisjon AS)
- Dalane Tidende: Oppslag om Uninor AS og AKS de siste årene
- Rogaland Revisjon IKS: Selskapskontroll av Uninor AS (rapport datert mai 2010)
- Kommunal- og regionaldepartementet: Spørsmål om habilitet i AS og IKS (Svar av 20.09.13 til NKRF)

Uninor sine formålsparagrafer

Vedtekstfestet formål iht. Brønnøysundregistrene

Uninor AS

Å utvikle mennesker og arbeidskraft. Dette skjer i tett samarbeid med ordinære virksomheter, datterselskapet Arbeidskompetanse og Service AS samt andre tiltaksarrangører. Selskapet tilbyr arbeidstrening og varig tilrettelagte arbeidsplasser. For personer som ikke er kvalifisert for det åpne arbeidsmarked, tilbyr bedriften varig tilrettelagte arbeidsplasser.

Arbeidskompetanse og Service AS (AKS)

Selskapet jobber aktivt med avklaring, utleie og formidling av arbeidssøkere, med et individuelt fokus rettet mot ressurser, kvalifisering og løsninger i arbeidslivet. Dette skjer i tett samarbeid med ordinære virksomheter, morselskapet Uninor AS, samt andre tiltaksarrangører. Selskapet er i tillegg tilbyder av kurs og tjenester innen arbeids- og inkluderingsområdet.

Eierkommunenes overordnede eierstrategier

Eigersund kommune

Kommunestyret 15.05.2017, sak 049/17 kommunens eierskapsmelding (revidert)

1. Eierskapsmeldingen for Eigersund kommune 2017 tas til etterretning og danner grunnlag for videre føring overfor selskapene og kommende forenklede eierskapsmeldinger.
2. Så tidlig som mulig i kommunestyreperioden legges det fram en komplett eierskapsmelding av tilnærmet samme type som vedlagte eierskapsmelding.
3. Hvert år etterpå i kommunestyreperioden legges det fram en forenklet eierskapsmelding hvor det spesielt fokuseres på selskaper som genererer utbytte til kommunen, samt selskaper som har hatt en utvikling med underskudd eller som det av andre grunner er viktig å følge opp.
4. Basert på fremtidig eierrapportering skal det skilles mellom behandlingen av eierskapsmeldingen og selve selskapsrapporteringen.

5. Det legges opp til et årlig eiermøte i kommunestyret.
6. Basert på at Dalane energi er omdannet til et aksjeselskap trekker Eigersund kommune tilbake tidligere kommunal garanti på lån som ble gitt til selskapet.

Overordnede prinsipper for Eigersund kommunes eierskap vedtas (punkt 1-21 og legges inn i eierskapsmeldingen):

1. Kommunen skal være en krevende, langsiktig og aktiv eier med klare mål og strategier for sitt eierskap.
2. Valg av selskapsform skal baseres på en grundig vurdering av kommunens behov, styringsbehov og mål for virksomheten.
3. Målet for selskapsorganisering er å oppnå kostnadseffektiv produksjon/tjenesteproduksjon, bedre kvalitet på tjenester, og en god ansvars- og oppgavefordeling i kommunen.
4. Kommunen, sammen med øvrige eiere, skal angi visjon og mål for selskapet.
5. Selskapenes kapitalstruktur skal være tilpasset formålet med eierskapet.
6. Selskapene skal være bevisst sitt samfunnsansvar.
7. Kommunens eierskap skal være basert på åpenhet og meroffentlighet.
8. Kommunens eierrepresentanter i IKS'er og AS'er skal arbeide for at selskapene, som ikke har etiske retningslinjer, lager etiske retningslinjer for virksomheten.
9. Kommunens interesser skal fremmes gjennom selskapene sine eierorganer.
10. Det etableres et system hvor eierrepresentantene gjennomfører forhåndsdrøftinger i viktige saker og gir rask tilbakemelding til eierkommunene.
11. Styresammensetningen skal bygge på kompetanse og mangfold ut fra selskapets behov.
12. Styret har ansvar for at selskapet har god intern kontroll, gode systemer for risikostyring og informative nettsider for både innbyggere, kunder og eiere.
13. Styret er ansvarlig for å realisere visjon og mål satt av eierne.
14. Lønnsnivået i selskapet skal være konkurransedyktig uten å være lønnsledende.
15. I selskaper av en viss størrelse, hvor kommunen har et eierskap, skal eierkommunene arbeide for at selskapet tar inn lærling(er).
16. Opplæring av kommunalt valgte styremedlemmer og kommunalt valgte representanter i representantskap, generalforsamling og årsmøte er et kommunalt ansvar. Medlemmene/eierrepresentantene skal minst én gang i hver kommunestyreperiode gjennomgå nødvendig opplæring om kommunalt eierskap samt rollefordeling mellom eiere, styre, representantskap, generalforsamling og årsmøte.
17. Innkalling til møter i representantskap, generalforsamling og årsmøter skal sendes til kommunens postmottak og/eller kontaktperson.
18. Eigersund kommune anbefaler at selskapene oppdaterer sine nettsider ved at de i tillegg til kundeinformasjon mv. gir bedre informasjon om vedtak i representantskap/generalforsamling, vedtekter/aksjonæravtaler, oversikt over selskapsstruktur, datterselskaper og andre eksterne eierposter mv., dvs. alt som er av interesse for en aktiv eier.
19. Eigersund kommune anbefaler at det er varerepresentanter til styrer i selskap og foretak som en har eierposisjoner.
20. Selskaper med uttalt vekststrategi skal via sitt styre utarbeide en strategi for skissert mål. Denne strategi og informasjon oversendes eierne. Informasjonen overfor eierne må inneholde klare målepunkter frem mot 2020 – for det enkelte år.
21. Næringsutvikling skal være et viktig overordnet mål for Eigersund kommunes eierskap.

Overordnede eierstrategier i Bjerkreim, Lund og Sokndal kommuner

Både Bjerkreim, Lund og Sokndal har tatt med overordnede eierstrategier i sine eierskapsmeldinger. Det er ikke her så mange overordnede eierstrategier som hos Eigersund. Alle de fire kommunenes sine eierstrategier varierer ellers en god del i innhold og omfang, men det er ikke direkte motstrid mellom dem.

Adm. ledelse og styremedlemmer i Uninor

Uninor - Adm. ledelse og styremedlemmer 2017 - Kilde: Proff.no

UNINOR AS		AKS AS	
Daglig leder	Henrik Einar Seglem	Daglig leder	Kari Kindervåg
Styrets leder	Geir Hestnes	Styrets leder	Henrik Einar Seglem
Nestleder	Eli Laupstad Omdal	Styremedlem	Alf Tore Sæstad
Styremedlem	Eivind Handeland	Styremedlem	Ann Sissel Haukland
Styremedlem	Randi Larsen Hestnes Birkeland	Styremedlem	Monica Iversen Steffensen
Styremedlem	Anne Grete Pedersen Vatnamo	Styremedlem	Bente Haugen Hovland
Styremedlem	Idar Sønstabø		
Styremedlem	Franck Vinterstø Sæstad	Revisor	Iversen Revisjon AS
Revisor	Iversen Revisjon AS		
Regnskapsfører	Azets Insight AS		

Oversikten har med faste styremedlemmer i Uninor AS og det heleide datterselskapet AKS AS.

Uninor – Styrets styreinstruks og egenvurdering

Styreinstruks

Styrets ansvar og oppgaver

1. Forvaltning av selskapet
2. Sørge for forsvarlig organisering av selskapet
3. Fastsette planer og budsjetter
4. Fastsette retningslinjer for virksomheten
5. Orienterer seg om selskapets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll
6. Iverksette undersøkelser om nødvendig

Styreleders arbeidsoppgaver

1. Ta initiativ til styrebehandling (møter, telefonmøter, videomøter, e-post)
2. Sette opp agenda etter samtale med daglig leder
3. Møteleder eller en annen kan velges
4. Ansvar for referat blir underskrevet
5. Ansvar for at vedtak blir gjennomført
6. Evaluering av styrets innsats
7. Medarbeidersamtale med daglig leder
8. Uttale seg i viktige saker overfor pressen klarert med daglig leder
9. Endringsmeldinger til Foretaksregisteret og innsendelse av årsregnskapet (forsinkelsesgebyr må betales av styreleder personlig dersom bedriften ikke kan betale)
10. Avklaring av roller mellom styre og ledelse
11. Styremedlemmenes formelle kompetanse ved styrekurs
12. Bevare et tillitsforhold mellom styre og ledelse

Det viktigste for et styre er kontroll gjennom regnskapstall mot budsjetter.

Styrelederens ansvar er at styremedlemmene forstår tallene.

Egenvurdering

Evaluering av styrets arbeid

Ved evaluering av styrets arbeid blir følgende seks punkter lagt til grunn.

- Styrets strategiske fokus
- Styrets arbeidsform og praktiske organisering
- Kvaliteten på styrets beslutningsgrunnlag
- Kvaliteten på interaksjon og samhandling innad i styret og til administrasjonen
- Tilsyn og kontrollaspektet versus utvikling og fornyelse
- Roller, adferd og kunnskap

Styrets strategiske fokus

I hvilken grad har vi dette strategiske fokus?

I hvilken grad er vi opptatt av de riktige oppgavene?

Hvordan vektlegger vi policyutforming og tenker langsiktig?

Gir våre vedtak tydelige styringssignaler?

Styrets arbeidsform og praktiske organisering

I hvilken grad er vi fornøyd med antall møter, varighet og møtetidspunkt?

Hvordan vurderer vi møteledelse?

Kvaliteten på styrets beslutningsgrunnlag

Hvordan vurderer vi kvaliteten på styrepapirene?

Hvordan vurderer du din egen og de øvriges innsats på å være godt forberedt?

Kvaliteten på interaksjon og samhandling

Hvordan vurderer du styrets kommunikasjonsform?

Hvordan vurderer du din egen innsats i forhold til det du oppfatter som styrets målsetting?

Hvor godt er styrets forhold og samarbeid med administrasjonen?

Tilsyn og kontrollaspekt

Er rapporteringsrutinene tilfredsstillende?

I hvilken grad har vi fokus på endringsbehovene?

Hvordan vurderer du styrets kompetanse i forhold til kvalitet og internkontroll?

På hvilke områder er det nødvendig at administrasjonen styrker sin kompetanse?

Roller, adferd og kunnskap

Har vi felles rolleforståelse?

I hvilken grad fungerer styret som team - åpenhet, takhøyde, samarbeid?

Er det noe vi savner?

Generelt om styrets kompetanse

Styret er det øverste, operative ansvarlige organ i et selskap. Vurdering av hvordan et selskap styres bør derfor begynne med styret og hvordan det forvalter selskapet.

Samtidig som styret har det øverste ansvaret i et selskap, hører det til sjeldenhetene at styremedlemmer bruker en vesentlig del av sin tid på styrevervet. Den daglige ledelsen bruker derimot all sin tid, eller i alle fall den vesentlige delen av tiden, på sine funksjoner i selskapet. Dette gir styret en ulempe i forhold til ledelsen hva gjelder muligheter for fordypning og informasjonstilgang. Denne ulempen må styret som helhet mestre gjennom egen kompetanse og andre egenskaper som det enkelte styremedlem tilfører.

Ingen enkeltperson kan forventes å dekke alle krav som stilles til et styre. Men samlet sett må et styre kunne dekke alle viktige aspekter. Dette tilsier at styremedlemmene har ulik bakgrunn og ståsted. Men kompetansekravet i forhold til den enkeltes plattform må gjelde uansett.

Blant de forhold som også bør vektlegges er personlig integritet og uavhengighet. Jo sterkere et foretak er knyttet til lokale forhold og jo større og mer komplekst et foretak blir, jo viktigere er vektleggingen av å bringe inn også personer som er uavhengig av det lokale. Dersom det oppstår vanskelige saker, kan uavhengighet vise seg helt avgjørende for at den «rådende mening» i det hele tatt blir utfordret. Verdien av dette kan i enkelttilfelle være høy.

Kravene som på denne måten stilles til et styremedlem, er meget høye.

Generelt sett kan man si at kravene til styret øker i takt med at et selskap vokser, blir mer komplisert og mer konkurranseutsatt. (For ordens skyld: Det samme gjelder kravene til ledelsen.)

De høye kravene som stilles til et styre, særlig hva gjelder store selskaper, medfører at det er en fordel at det enkelte styremedlem kan fungere gjennom flere år. Dette gir bedre muligheter for læring om særforhold knyttet til det enkelte selskap og, alt annet like, vil derfor bedre styringsevnen.

Erfaring og kompetanse som en valgkomite kan legge vekt på ved styrevalg

- Utdannelsesnivå
- Erfaring fra samme type virksomhet
- Innsikt i viktige områder for det aktuelle selskapet
- Ledelseserfaring
- Erfaring fra store selskaper (når det gjelder styreverv i store selskaper)
- Tidligere funksjonstid i styret
- Politisk erfaring
- Kollegial styresammensetning
- Styrets jevnbyrdighet med den administrative ledelsen i selskapet

Uninor sitt etiske verdigrunnlag

Gjeldende versjon

UNINOR AS/ AKS AS

VERDIGRUNNLAG:

1. Bedriftens verdigrunnlag bygger på følgende forutsetning:
«Alle er kjent med bedriftens forretningsidé, strategiplan, samt strategiske og økonomiske mål, opptrer lojalt overfor disse.»
2. Alle skal få anledning til å bruke, og utvikle sine evner og kunnskaper i jobben i et motiverende og inspirerende miljø.
3. Alle er forpliktet til å være med å skape en trivelig arbeidsdag for seg selv og andre.
4. Alle skal samarbeide på en konstruktiv måte for bedriftens beste.
5. Alle skal føle seg verdsatt og anerkjent, og som en viktig og nødvendig del av bedriften.
6. Alle beslutninger skal treffes ut i fra hensynet til bedriftens og ansattes beste.
7. Alle har rett på nødvendig informasjon for å kunne utføre jobben på best mulig måte.
8. Alle skal bidra til å gjøre kolleger gode i jobben sin.
9. Alle skal bidra til å virkeliggjøre bedriftens visjon: «Samspill med kvalitet»

Henvendelse til ekstern revisor

Vår mail av 15.11.2017 til statsautorisert revisor Else Iversen, Iversen Revisjon AS

Ekstern revisor
Uninor AS og AKS
ved statsautorisert revisor Else Iversen

Kopi: Adm. dir. i Uninor AS

Selskapskontroll - Forespørsel til revisor i Uninor

Kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg pålegger kontrollutvalget å gjennomføre selskapskontroll av kommunens selskaper.

Rogaland Revisjon IKS er av kontrollutvalgene i alle eierkommunene bedt om å utføre en selskapskontroll av Uninor. Kontrollen er underlagt kommuneloven § 77.5 om selskapskontroll og samme lov § 80 om innsynsrett i selskapskontroll.

For å sikre en best mulig gjennomføring av selskapskontrollen henvender vi oss til selskapets revisor. Det følger av kommuneloven § 80 om selskapskontroll at «kommunens kontrollutvalg og revisor har rett til å kreve de opplysninger som finnes påkrevd for deres kontroll, så vel fra selskapets daglige leder som fra styret og den valgte revisor for selskapet».

Vi ber om å få tilsendt nummererte brev²⁷, informasjon om rådgivning som har vært utført samt andre opplysninger som kan være av interesse for vår kontroll.

Dette gjelder for de tre siste regnskapsårene 2014-2016, og så langt i 2017.

Vi er spesielt interessert i tilbakemelding på det som gjelder «Subsidiering skal ikke forekomme på tvers av de enkelte tiltakene eller fra tiltaket til annen virksomhet som f.eks. forretningsdrift. Det vises til tiltaksforskriften § 1-6.2c.»

Vi gjør oppmerksom på at selskapskontrollen også vil kunne bygge på revisors arbeid.

Tilbakemelding fra ekstern revisor

Revisor sin mail og brev av 22.11.2017

Vi tar nedenfor med et utdrag fra revisors tilbakemelding til oss:

- Når det gjelder nummererte brev, er det ikke skrevet nummererte brev i perioden 2014 frem til i dag for noen av selskapene.
- For Uninor AS var vi engasjert ifbm med lånekonvertering/kapitalutvidelse høsten 2014.
- For begge selskaper har vi fortsatt²⁸ med å bistå selskapene med den tekniske utarbeidelsen av perioderegnskaper for å kvalitetssikre økonomisk informasjon til ledelse og styret.
- Ellers har vi for AKS AS vært diskusjonspartner vedrørende tilrettelegging for økte rapporteringskrav vedrørende tiltakene til NAV ifbm ny godkjenning som tiltaksarrangør fom 2017.
- Når det gjelder årsoppgjør har vi bistått med den tekniske utarbeidelsen av årsoppgjøret for hele perioden fra 2014 til 2016 for både AKS AS og Uninor AS.
- Avgitt konsernbidrag fra AKS AS til Uninor AS for årsoppgjøret 2015 er sjekket opp mot NAVs retningslinjer angående utbytte og klarert med Skatt Vest vedrørende skatt.
- Vår revisjon har ikke avdekket at det har vært subsidiering mellom tiltakene.
- Selskapene driver etter vår vurdering ikke forretningsvirksomhet ut over det som kreves for gjennomføring av de ulike tiltakene.
- Uninor AS har benyttet produksjon mv i ulike avdelinger som middel til å nå sine målsetninger ifbm varig tilrettelagt arbeid for sine tiltaksansatte. AKS AS har stått for de andre tiltakene som NAV har godkjent.
- Selskapene fakturerer hverandre for tjenester og administrasjon utført for hverandre ihht armlengdes prinsipp.
- Hvert år rapporterer selskapene til NAV ihht avtale mellom NAV Tiltak Rogaland og selskapene.
- Ny avtale med NAV for 2017 krever at det til NAV gis ytterligere spesifikasjoner angående regnskap fordelt på det enkelte tiltak.
- I regnskapet til AKS for 2017 legges det opp til at dette kan gjennomføres ihht den nye avtalen.
- Arbeidet og diskusjoner mht fordelinger og tilordning av inntekter og kostnader til det enkelte tiltak pågår. Vurderingsgrunnlaget mht eventuell subsidiering bedres når fordeling og føring av disse tiltaksregnskapene har gått seg til over en litt lengre periode.
- Vårt samarbeid med selskapenes ledelse og andre i økonomiavdelingen er fortsatt meget bra. Mindre korrigeringer som oppdages ifbm revisjonen blir alltid korrigert ihht våre anbefalinger.

²⁷ Nummererte brev gjelder feil og mangler som medfører påpekninger overfor den revisjonspliktige. Det vises til revisorloven § 5-4 og § 5-2.

²⁸ Etter vår forrige selskapskontroll av Uninor (2010), hvor vi også ba om en tilbakemelding fra ekstern revisor.

KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll (oversikt)

Versjon november 2015

KS sine nærmere omtaler av anbefalingene er ikke tatt med her. Dette kan leses i selve anbefalingene (som ligger på KS sine nettsider).

Nr. 1 OBLIGATORISK OPPLÆRING AV OG INFORMASJON TIL FOLKEVALGTE

Kommunene bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første 6 månedene av valgperioden. Det anbefales også at det nye kommunestyret tidlig i perioden får en oversikt over status for selskapene.

Nr. 2 VURDERING OG VALG AV SELSKAPSFORM

Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Nr. 3 FYSISK SKILLE MELLOM MONOPOL OG KONKURRANSEVIRKSOMHET

Selskaper som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører i tillegg til monopolvirksomhet, bør som hovedregel skille ut den markedsrettede delen av virksomheten for å unngå rolleblanding og kryssubsidiering.

Nr. 4 UTARBEIDELSE AV EIERSKAPSMELDINGER

Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Nr. 5 UTARBEIDELSE OG REVIDERING AV STYRINGS-DOKUMENTER

Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Nr. 6 EIERMØTER

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med ed selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

Nr. 7 EIERORGANETS SAMMENSETNING OG FUNKSJON

Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak.

Nr. 8 GJENNOMFØRING AV GENERALFORSAMLINGER OG REPRESENTANTSKAPSMØTER

De formelle eiermøtene er generalforsamling eller representantskap. Det er styret som innkaller. Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

Nr. 9 SAMMENSETNINGEN AV STYRET

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Det anbefales at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

Nr. 10 VALGKOMITE OG STYREUTNEVNELSER

Ved valg av styrer til kommunalt eide selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomite.

Nr. 11 KJØNNMESSIG BALANSE I STYRENE

Det anbefales at eierorganet uavhengig av organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon. Styremedlemmene behøver ikke være bosatt i kommunen.

Nr. 12 RUTINER FOR Å SIKRE RIKTIG KOMPETANSE I SELSKAPSTYRENE

Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Eier bør også anbefale styret selv jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Det er derfor anbefalt flere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Nr. 13 STYRESAMMENSETNING I KONSERNMODELL

Styremedlemmer i morselskap bør ikke sitte i styret til datterselskap. Konserndirektøren kan være representert i datterselskapenes styrer.

Nr. 14 OPPNEVNELSE AV VARAREPRESENTANTER

Der det utpekes varamedlemmer til styret bør ordningen med numeriske varamedlemmer benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Nr. 15 HABILITETSVURDERINGER

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og rådmann bør ikke sitte i styrer i selskaper.

Nr. 16 GODTGJØRING AV STYREVERV

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

Nr. 17 REGISTRERING AV STYREVERV

Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no.

Nr. 18 ARBEIDSGIVERTILHØRIGHET I SELVSTENDIGE RETTSSUBJEKTER

Det anbefales at selskapene søker medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon. KS Bedrift vil være et naturlig valg for mange av disse selskapene.

Nr. 19 UTARBEIDELSE AV ETISKE RETNINGSLINJER

Eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Nr. 20 SÆRLIG OM ADMINISTRASJONSSJEFENS ROLLE I KOMMUNALE FORETAK

Det anbefales at kommunestyrene ved opprettelse av kommunale foretak diskuterer administrasjonssjefens rolle og handlingsmuligheter overfor daglig leder.

Nr. 21 UTØVELSE AV TILSYN OG KONTROLL

Kommunestyret har både et tilsyns og kontrollansvar for å sikre at kommunen når sine mål, at regelverket etterlevs og at etiske hensyn ivaretas. Kontrollen utføres blant annet gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollansvaret gjelder også når virksomheten er skilt ut i egne selskaper.

Oversikt over arbeidsmarkedstiltak

Hvilke arbeidsmarkedstiltak finnes?

Regjeringen.no: Artikkel | Sist oppdatert: 27.04.2017 | [Arbeids- og sosialdepartementet](#)

Arbeidsmarkedstiltakene skal understøtte hovedmålet i arbeidsmarkedspolitikken, som er å legge til rette for et velfungerende arbeidsmarked med høy sysselsetting, lav ledighet og et inkluderende arbeidsliv.

En aktiv arbeidsmarkedspolitikk skal stimulere til god tilgang på arbeidskraft, motvirke avgang fra arbeidslivet til varige trygdeytelser og redusere og forebygge arbeidsledighet.

Det finnes mange forskjellige typer arbeidsrettede tiltak og tjenester som er ment å passe for mennesker som trenger ulik bistand for å komme i jobb. Nedenfor beskrives hovedgruppene av tiltak.

Avklaring

Iblant er det ikke nok med den behovsvurderingen NAV gjør selv. I slike tilfeller kan det være aktuelt å tilby avklaringstiltak. I avklaringstiltaket skjer det en grundig kartlegging av den enkeltes muligheter og utfordringer med tanke på å komme i jobb og holde på en jobb.

Kartleggingen innebærer blant annet en vurdering av:

- brukernes kompetanse, muligheter og utfordringer
- om brukeren kan utføre jobben hvis arbeidssituasjonen og arbeidsoppgaver blir tilrettelagt for brukeren
- hva slags bistand eller tilrettelegging som skal til for at brukeren kan delta i arbeidslivet.

I tillegg kan tiltaket inneholde informasjon og økt kunnskap om arbeidsmarked, yrker og jobbkrav, veiledning for valg av yrkesmål og arbeidsoppgaver eller arbeidsutprøving på ny eller annen arbeidsplass. Avklaring varer vanligvis i fire uker, men kan forlenges med inntil åtte uker hvis det er behov for det.

Kvalifisering og opplæring

Manglende kvalifikasjoner kan være en utfordring på arbeidsmarkedet. Statistisk sett har personer med lite utdanning langt større sannsynlighet for å bli arbeidsledige eller falle ut av arbeidslivet, enn personer med mer utdanning. Kvalifiseringstiltak kan øke den formelle kompetansen til personer som har lite formell utdanning eller gi ny kompetanse til personer som er tvunget til å skifte yrke av helsemessige årsaker.

Arbeidsmarkedsopplæring

Arbeidsmarkedsopplæring (AMO-kurs) er korte arbeidsrettede kurs som vanligvis har en varighet på inntil ti måneder. I enkelte tilfeller kan AMO-kurs forlenges med inntil seks måneder. AMO-kurs inneholder ofte en blanding av teoretisk og praktisk opplæring.

Toårig yrkesrettet opplæring

Ny opplæringsordning som kom i 2016, hvor målet er å tilby yrkesrettet opplæring til personer med svake formelle kvalifikasjoner eller svake grunnleggende ferdigheter. Tilbud om videregående opplæring er avgrenset til personer som står uten rett etter opplæringsloven og introduksjonsloven.

Utdanning

Personer med nedsatt arbeidsevne kan få støtte til å ta utdanning i det vanlige skolesystemet. Denne støtten har en maksimal varighet på tre år med mulighet til ett års forlengelse.

Tiltaksplasser i ordinært arbeidsliv

Arbeidstrening

Arbeidstrening er utprøving av tiltaksdeltakerens muligheter på arbeidsmarkedet. Tiltaket kan ha flere ulike formål. Arbeidstrening kan gi deltakeren opplæring i et arbeid. Det kan også brukes for å teste hva slags arbeid som passer for deltakeren. Arbeidstrening gir også arbeidsgiveren anledning til å se hva tiltaksdeltakeren kan klare samtidig som NAV dekker utgifter til livsopphold for deltakeren. På denne måten kan tiltaket være en inngangsport til arbeidslivet.

Lønnstilskudd

Lønnstilskudd innebærer at NAV dekker deler av lønnsutgiftene til arbeidsgiver i en periode. Forutsetningen er at deltakeren blir ansatt av arbeidsgiveren. NAV kan gi lønnstilskudd i inntil ett år når deltakeren er arbeidsledig. Hvis deltakeren har nedsatt arbeidsevne er det mulig å gi lønnstilskudd i inntil tre år. Det finnes også en ordning med lønnstilskudd uten noen tidsbegrensning (varig lønnstilskudd). Dette er en ordning for personer med betydelig nedsatt arbeidsevne av varig karakter. Normalt vil andre arbeidsrettede tiltak ha vært forsøkt før det er aktuelt å vurdere et varig lønnstilskudd.

Oppfølgingstiltak

Oppfølgingstiltaket skal hjelpe og støtte deltakeren med å skape seg arbeid samt bistå videre i arbeidsforholdet. Tiltaket kan blant annet inneholde jobbsøking, opplæring i arbeidsrelaterte og sosiale ferdigheter og tilpasning og tilrettelegging av arbeid og arbeidssituasjon. Tiltaket kan vare i inntil seks måneder, men kan forlenges med ytterligere seks måneder. For personer med nedsatt arbeidsevne kan tiltaket vare i inntil tre år.

Skjermede og tilrettelagte tiltaksplasser

Enkelte av NAVs brukere med nedsatt arbeidsevne vil ha behov for tiltak i en skjermet virksomhet, dvs. virksomheter spesielt innrettet mot å tilby arbeidstrening og praksis til tiltaksdeltakere. Behovet for tiltak i skjermet virksomhet kan være noe man har i en innledende fase på vei ut i arbeidslivet. Man går da over i arbeid eller andre typer tiltak etter en tid. Enkelte kan også få tilbud om arbeid i skjermet virksomhet uten tidsbegrensning.

Arbeidsforberedende trening (AFT)

Arbeidsforberedende trening er et tiltak for personer som har behov for å jobbe i et skjermet og tilrettelagt arbeidsmiljø i en oppstartsfase før det er aktuelt å gå over i arbeidstrening hos bedrifter i ordinært arbeidsliv. Arbeidsforberedende trening tilbyr avklaring, arbeidsutprøving, arbeidstrening og opplæring. Målet med tiltaket er å styrke mulighetene til å skape arbeid. Tiltaket tilbyr kartlegging av kompetanse og karriererveiledning. Det kan også gis tilrettelagt opplæring som kan legge til rette for et yrkesfaglig løp. Arbeidsforberedende trening kan som hovedregel ha en varighet på inntil et år med mulighet for forlengelse i ytterligere ett år. Tiltaksdeltakere som gjennomfører opplæring med sikte på formell kompetanse, kan få forlenget varigheten med ytterligere ett år.

Varig tilrettelagt arbeid

Tiltaket varig tilrettelagt arbeid, innebærer at deltakere deltar i produksjonen av varer og tjenester på en skjermet arbeidsplass. Dette tiltaket har en varig karakter, det vil si at deltakerne i utgangspunktet har anledning til å fortsette i tiltaket til brukerne avslutter sin yrkeskarriere. For å få tilbud om varig tilrettelagt arbeid er det krav om at deltakeren har varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne og mottar uføretrygd eller ventes å få dette i nær framtid.

Rogaland Revisjon IKS

Lagårdsveien 78
4010 Stavanger

Tlf 40 00 52 00
Faks 51 53 40 03

www.rogaland-revisjon.no